

ФИЛАТЕЛИСТА

ГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ-БЕОГРА

ГОДИНА IV

2

»ФИЛАТЕЛИСТА« ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

Власник и издавач: САВЕЗ ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

Уређује редакциони одбор: Инж. Александар Ј. Петровић, Сениша Остојић,
Јован Јојкић, инж. Мирко Вернер и Никола Павловић.

Одговорни уредник: Александар Ј. Петровић, Војводе Драгомира 25. Тел. бр. 44-154.
Лист излази друге половине сваког месеца.

Све рукописе, наруџбе, рекламације и све што се односи на лист слати на адресу:
Уредништво „Филателисте“ — Београд, Војводе Драгомира бр. 25.

Рукописи се не враћају.

САДРЖАЈ:

ПОЗИВ НА ГОДИШЊУ СКУПШТИНУ САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ — —	33
Инж. Ж. Ђорђевић: ЗА СТАЛНУ И ПУНУ САРАДЊУ СА ГЛАВНОМ ДИРЕКЦИЈОМ ПОШТА —	34
С. Остојић: О СРПСКИМ МАРКАМА ЗА НОВИНЕ (наставак) — — — — —	36
УСПОСТАВЉАЊЕ ПОШТАНСКЕ СЛУЖБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ И ПРВО ИЗДАЊЕ ЊЕ- НИХ МАРКА —	38
Б. Новаковић: ДОПИСНИЦЕ ДФЈ И ФНРЈ — — — — — — — — — — —	40
НАШИ ВЕЛИКИ ЉУДИ НА МАРКАМА. — ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ (наст.)	42
Инж. Ал. Ј. Петровић: РЕФЛЕКСИЈЕ ПОВОДОМ ИЗДАТИХ МАРКА У 1951 Г.	44
С. Манжелеј: ФАЛСИФИКАТИ И ЊИХОВО ИСПИТИВАЊЕ (наставак) — — — —	46
Л. Фишер: ИСТОРИЈА УНИФОРМЕ БРИТАНСКЕ ПОШТЕ — — — — — — — —	47
З. Сабо: ЗНАМЕНИТИ ЉУДИ НА МАРКАМА — — — — — — — — — — —	49
НАШЕ МАРКЕ —	50
НОВЕ МАРКЕ —	53
ВЕСТИ ИЗ САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ — — — — — — — — — — —	56
ВЕСТИ ИЗ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ — — — — — — — — — — — — — — — —	(корице I)

»FILATELISTA« ORGANE DE L'UNION DES PHILATELISTES DE SERBIE

Propriétaire et éditeur: UNION DES PHILATELISTES DE SERBIE

Comité de rédaction: ing Aleksandar J. Petrović, Siniša Ostojić, Jovan Jojkić,
ing Mirko Verner et Nikola Pavlović

Rédacteur en chef: Aleksandar J. Petrović, Vojvode Dragomira 25, Tel. 44-154

La Revue paraît au cours de la seconde moitié de chaque mois.

Manuscrits, commandes, réclamations et tout se qui se rapporte à la Revue doit être envoyé
à l'adresse: Uredništvo »Filateliste«, Belgrade, Vojvode Dragomira 25.

Les manuscrits ne se renvoient pas.

SOMMAIRE

Invitation à l'assemblée générale annuelle de la Fédération des Philatélistes de Serbie (33) — Ing. Z. ĐORĐEVIĆ: Pour une permanente et parfaite collaboration avec la Direction Générale des Postes (34) — S. OSTOJIC: Des timbres-poste serbes pour journaux (suite) (36) — Etablissement du service postal au Monténégro et la première émission de ses timbres-poste (38) — B. NOVAKOVIĆ: Cartes postales de la République Démocratique Fédérative de Yougoslavie et de la R. P. F. Yougoslavie (40) — Nos grands hommes sur les timbres-poste: Vuk Stefanović-Karadžić (suite) (42) — Ing. AL. J. PETROVIĆ: Reflexions sur les timbres-poste émis en 1951 (44) — S. MANŽELEJ: Les faux et leur examen. (suite) (46) — L. FIŠER: L'Histoire de l'uniforme des organes de la poste britannique (47) — Hommes célèbres sur les timbres-poste (49) — Nos timbres-poste (50) — Nouveaux timbres-poste (53) — Nouvelles de la Fédération des philatélistes de Serbie (56) — Nouvelles de la Fédération des philatélistes de Bosnie-Hércegovine.

ПРЕТПЛАТУ СЛАТИ НА ТЕКУЋИ РАЧУН УРЕДНИШТВА
И АДМИНИСТРАЦИЈЕ „ФИЛАТЕЛИСТЕ“ БР. 104-903317

Цена овог
броја дин. **30**

ПОЗИВ

на

IV. РЕДОВНУ ГОДИШЊУ СКУПШТИНУ САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

НА ДАН 23. МАРТА 1952 ГОДИНЕ ОДРЖАЋЕ СЕ IV РЕДОВНА ГЛАВНА СКУПШТИНА САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ У БЕОГРАДУ У 9 ЧАСОВА ПРЕ ПОДНЕ СА ОВИМ ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1. Отварање скупштине.
2. Бирање прегледача пуномоћја делегата.
3. Избор радног претседништва, записничара и оверача записника.
4. Извештај Управног одбора.
5. Извештај благајника.
6. Извештај Надзорног одбора.
7. Извештај Суда части.
8. Расправа о извештајима и давање разрешнице управи.
9. Предлози управе Савеза, подружница и чланова и жалбе.
10. Одређивање чланарине за 1952 годину.
11. Бирање нове управе.
12. Бирање почасних чланова.
13. Бирање делегата за скупштину Савеза филателиста Југославије.

ПРЕМА ПРАВИЛИМА СФС „СКУПШТИНУ САЧИЊАВАЈУ ДЕЛЕГАТИ, КОЈЕ БИРАЈУ ПОДРУЖНИЦЕ — ПОВЕРЕНИШТВА ИЗ РЕДОВА СВОГА ЧЛАНСТВА И ТО НА СВАКИХ ЗАПОЧЕТИХ 20 РЕДОВНИХ ЧЛАНОВА ПО ЈЕДНОГ ДЕЛЕГАТА“.

ДЕЛЕГАТИ МОРАЈУ ДОНЕТИ УРЕДНА ПУНОМОЋЈА ОД СВОЈИХ ПОДРУЖНИЦА — ПОВЕРЕНИШТАВА.

ПРЕДЛОЗИ И ЖАЛБЕ МОРАЈУ СТИЋИ УПРАВНОМ ОДБОРУ САВЕЗА НАЈДАЉЕ 10 МАРТА (НА АДРЕСУ САВЕЗА ПОШТ. ФАХ 702), ДА БИ СЕ МОГЛИ ИЗНЕТИ ПРЕД СКУПШТИНУ.

У П Р А В А

За сталну и пуну сарадњу са Главном дирекцијом пошта

Значај саветовања претставника Савеза филателиста Југославије и Главне дирекције пошта на дан 12 новембра 1951 год.

Пре нешто више од године дана — на дан 9 септембра 1950 године, одржано је у бившем Министарству пошта ФНРЈ Саветовање између претставника поштанске управе и претставништва републичких филателистичких савеза и неких филателистичких стручњака (Савез филателиста Југославије у то време није још постојао). На овом Саветовању расправљано је о нужној сталној сарадњи између Министарства пошта и филателистичких савеза, о емисионој и дистрибуционој политици поштанске управе и о стању и проблемима филателије ФНРЈ.

Саветовање је донело неколико закључака, чије је спровођење у живот требало да продуби сарадњу и усклади међусобне интересе поштанске управе и филателистичких организација по свим питањима филателије и да допринесе развоју филателије у ФНРЈ, омасовљењу филателистичких организација, афирмацији наше филателије у земљи и међународном филателистичком свету, као и популаризацији наше земље у иностранству преко марке.

Међутим, иако је на Оснивачкој скупштини СФЈ нарочито подвучена потреба поменуте нужне, сталне сарадње Савеза филателиста Југославије и Главне дирекције пошта и ово, као стални задатак СФЈ, предвиђено и у његовом Програму и Правилима, а и у закључцима са Оснивачке скупштине — оваква сарадња у пракси није била остварена, иако је СФЈ чинио извесне покушаје у овом смислу, јер Главна дирекција пошта не спроводећи у живот поменуте закључке са саветовања у бившем Министарству пошта и не консултујући Савез филателиста Југославије по многим важним питањима, за која је он био заинтересован, у ствари није обезбедила бар једну солидну базу за успоставу и продубљавање ове нужне и сталне сарадње; а са друге пак стране ни СФЈ није био довољно иницијативан у изналажењу конкретних форми преко којих би се успоставила и даље продубљавала међусобна сарадња по свим питањима филателије.

Да би се брзо и ефикасно решила ова нерешена, а и спорна питања, и филателија у Југославији се надаље правилно и свестрано развијала, Савез филателиста Југославије је затражио и добио од свих

републичких филателистичких савеза најактуелнију проблематику југословенске филателије у вези са дотадањом сарадњом републичких филателистичких савеза и Главне дирекције пошта и, на основу тога и свог сопственог запажања, упутио Главној дирекцији пошта своје писмо бр. 35 од 27-X-1951 године, у коме је: а) изнео анализу односа Савеза филателиста Југославије и Главне дирекције пошта по свим актуелним питањима филателије; б) дао предлоге за решење свих до тада нерешених и спорних питања и в) затражио заказивање једног заједничког саветовања у интересу брзог решавања свих горућих питања и ради даљег продубљавања сарадње између Савеза филателиста Југославије и Главне дирекције пошта.

На дан 12 новембра 1951 године, одржано је у Главној дирекцији пошта у Београду Саветовање претставника Главне дирекције пошта са претставницима Савеза филателиста Југославије. Саветовање је трајало од 8—14^{1/2} часова.

Саветовањем је руководио друг Никола Милановић, директор Главне дирекције пошта. Из Главне дирекције пошта били су још присутни: Владимир Шенк, Мирко Радаљ и Дејан Тубиновић.

У име Савеза филателиста Југославије на овом Саветовању су присуствовали: Инж. Жива М. Ђорђевић — Претседник Савеза филателиста Југославије; Јован Јојкић — Секретар СФЈ; Михајло Јањић и Сениша Остојић — чланови Управног одбора СФЈ; Божидар Видовић — благајник СФЈ и Др. Антон Лаврић — у име Филателистичне Звезде Словеније.

Од стране предузећа „Југофилателија“ на овом Саветовању су присуствовали: Иван Шојат — директор „Југофилателије“; Ђорђе Лужанин, Богдан Петровић, Љуба Цветковић и Милош Мијатовић.

На почетку свог излагања Претседник Савеза филателиста Југославије подвукао је да је ово Саветовање сазвано на иницијативу Савеза филателиста Југославије у циљу успостављања тесне сарадње између Главне дирекције пошта и Савеза филателиста Југославије и то по свим актуелним проблемима филателије код нас; затим је из поменутог писма СФЈ истакао следећа питања, о којима се после дискутовало: број појединих серија поштанских марака које су издате у 1951 години; висина номинале; тираж марака; избор цртежа за марке; израда марака; квалитет

марака; разна ограничења при расподели марака; кључна марка; добијање марака после 3 месеца од дана њиховог пуштања у промет; котирање наших марака у иностраним каталозима; рад филателистичких шалтера; продаја поништених марака поводом падобранског слета на Бледу; онемогућавање омладинцима да добију ЗЕФИЗ блок; ограничење броја серија размењивачима са иностранством; продаја наших марака „количинки“ у иностранству итд.

После овога Претседник СФЈ је изнео извесне констатације о досадашњој емисионој, дистрибуционој и девизној политици Главне дирекције пошта и последицама, које су из овакве политике проистекле и одразиле се негативно на даљи развитак филателије.

Најзад је Претседник СФЈ изнео на овом Саветовању пред Главну дирекцију пошта неколико конкретних предлога у интересу продубљавања даље сарадње са Главном дирекцијом пошта.

После излагања садржаја из поменутог писма развила се свестрана дискусија, у којој су узели учешћа како претставници Савеза филателиста Југославије, тако и претставници Главне дирекције пошта и „Југофилателије“.

Закључци саветовања

На основу питања, које је Савез филателиста Југославије својим писмом покренуо код Главне дирекције пошта, а Претседник СФЈ их на овом Саветовању поновио као и на основу дискусије вођене по тим питањима, Саветовање је после непрекидног заседања од 6^{1/2} часова донело следеће закључке:

„1) У интересу међусобног сталног продубљавања кроз праксу свестране сарадње — Главна дирекција пошта и Савез филателиста Југославије повремено, а и по потреби, одржаваће радне састанке и на њима разматрати сва заједничка питања и доносити потребне закључке, односно предвиђати мере за њихово спровођење у живот.

2) У интересу правилног пословања обуставиће се досадање општење „Југофилателије“ са републичким филателистичким савезима, с тим да надаље службено опште између себе једино: а) Главна дирекција пошта са Савезом филателиста Југославије и обратно; б) дирекције пошта у републичким центрима са републичким савезима филателиста и обратно; в) Савез филателиста Југославије са „Југофилателијом“ и обратно, а по специјалним питањима.

3) Савез филателиста Југославије поднеће Главној дирекцији пошта свој предлог плана пригодних издања марака за 1952 годину, а Главна дирекција пошта ће након тога сазвати један или више радних састанака, на који ће поред осталих заин-

тересованих фактора позвати и претставнике Савеза филателиста Југославије. Том приликом ће се продискутовати о емисионој, дистрибуционој и девизној политици Главне дирекције пошта у вези емитовања ових пригодних издања. Поред овога на другим састанцима, који би били сазвати на предлог Главне дирекције пошта или Савеза филателиста Југославије, дискутоваће се такође принципијелно или по конкретним случајевима о емисионој, дистрибуционој и девизној политици Главне дирекције пошта.

4) У интересу продубљавања сарадње потребно је да, надаље, Главна дирекција пошта и Савез филателиста Југославије једно-друго непрекидно обавештавају о свим својим запажањима по заједничким питањима.

5) Главна дирекција пошта ће предузети потребне мере да се у Заводу за израду новчаница, ако је икако могуће, издвоји један посебан погон за квалитетну израду марака и постараће се да се овај погон снабде потребним машинама и осталим потребама за квалитетну израду марака. Уосталом Главна дирекција пошта је већ и до сада радила на остварењу овог важног задатка.

6) При организовању и одржавању I Југословенске филателистичке изложбе у Београду, Главна дирекција пошта ће указати Савезу филателиста Југославије пуну помоћ, а помагаће га и при његовом учешћу на међународним филателистичким изложбама.

7) Главна дирекција пошта дозволиће појединим филателистима коришћење ПТТ музеја, но стим што ће се за сваки конкретан случај претходно затражити дозвола од Директора Главне дирекције пошта.

8) Главна дирекција пошта ће предузети потребне мере да се Савезу филателиста Југославије уступи имовина бившег Југословенског филателистичког савеза чији је он правни наследник.

9) Уз помоћ Главне дирекције пошта Савез филателиста Југославије ће издавати разгледнице у боји са појединим серијама марака ФНРЈ.

10) О плану издавања, висини номинале, тиражу, избору цртежа и квалитетној изради марака дискутоваће се при разматрању предлога плана пригодних издања за 1952 годину (тач. 3 ових закључака), донети потребни закључак и предвидети потребне мере за њихово извршење.

11) После консултовања републичких Филателистичких савеза, Савез филателиста Југославије ће поднети Главној дирекцији пошта свој конкретан предлог за даље вођење емисионе, дистрибуционе и девизне политике од стране Главне дирекције пошта.

12) Главна дирекција пошта ће организовати рад филателистичких шалтера, тако да ће се у будуће на њима моћи добити

све марке у течају, и то исправне у филателистичком смислу.

13) За неколико дана Главна дирекција пошта треба да реши питање додељивања ЗЕФИЗ блокова и организованим филателистима — омладинцима.

14) Савез филателиста Југославије ће успоставити службени однос са ППТ Инспекторатом ВУЈА СТТ и са њим самостал-

но регулисати питања, која га интересују.

15) Главна дирекција пошта ће сва решења, по питању издавања, у овереном препису достављати Савезу филателиста Југославије ради обавештења о томе њихових чланова и ради објављивања у службеним вестима свог органа."

(наставиће се)

С. Остојић

О српским маркама за новине

(Наставак са 5. стране)

Због слабог квалитета, или зато што су са њима штампане веће количине марака, а можда и зато што су били више пута употребљени за штампање, што за сада остаје само хипотеза, клишеји мора да су постали сасвим неупотребљиви, пошто су у току 1878 године, за штампање нове накладе марака од 2 паре морали да буду израђени нови клишеји.

Карактеристично је да је и сама матрица, основни клише, био оштећен, јер код свих сто марака у табаку слово „Т“ у речи „ПОШТА“ је оштећено — преломљено по средини. Осим тога, због непрецизне израде, у коси, иза кнежевог увета, налази се бела мрља, неједнаке величине и неправилног облика, са малом црном тачкицом у средини. Постоји још једна типична ознака, по којој се могу разликовати марке првог од другог штампања. Наиме, код сваке марке другог штампања, између горње десне ознаке вредности бројке „2“ и спољне оквирне линије постоји, као уметнута и укљештена, мала црна тачка.

И ове марке су штампане у државној штампарији у Београду, у књиготиску. — Штампање је обављено у табацима од 100 комада, поређаних у редовима од 10×10 комада, као и марке прве накладе. Како се ради о новосастављеној плочи, размак између појединих марака код овог штампања је у окомитом правцу само 2 мм., док је у водоравном остао исти као код првог штампања, и износи 3 мм.

И марке овог новог штампања пуштене су у употребу незупчане. Сам цртеж код другог штампања је мање јасан. Бројке „2“ у угловима марака, ознаке франкатурне вредности, често су деформисане и оштећене. Слова у речи „ПАРЕ“, нарочито „П“, „А“ и „Р“ обично су оштећена и замрљана (види слику!). Боја марака код овог штампања је црна истоветна са оном, са којом су штампане марке 1873 године. — Али, услед белог папира, црна боја — ради контраста, — дошла је више до изражаја, и марке овог другог штампања изгледају изразитије по боји од оних које припадају првом штампању.

Папир је приметно тањи, бољег квалитета од оног на коме су штампане марке прве накладе. Међутим, и у овој наклади испољила се непостојаност у употреби папира. И добављачи, и државна штампарија, а најмање поштанска управа, нису водиле рачуна о томе да се марке штампају на једнообразном папиру. Стога постоје примерци штампани и на танком, шупљикастом папиру, који упија боју и гуму. Код оваких примерака често постоје тзв. пробојни отисци, који су код марака првог штампања сасвим ретки.

Марке су гумиране белом, светлом гумом, која има жућкаст тон. Често се догађа да су марке, свакако непажњом, гумиране с обе стране, и с лица и наличја слике. Стога што су такви примерци с лица сјајни, код неискусних филателиста одају утисак као да се ради о неком специјалном папиру.

Имао сам прилике да и марке овог штампања видим зупчане 12:12. За сада се не може ништа поближе рећи да ли су овакви примерци, можда ради пробе, или случајно, зупчани у државној штампарији, или су и они приватног порекла. У сваком случају према њима морамо бити крајње обазриви и резервисани.

Ради примитивне израде клишеја и непрецизног штампања, постоје разне особености код ових марака. Већ смо поменули да су поједина слова у речи „ПАРЕ“ код неких примерака сасвим деформисана и оштећена. Исти је случај и са словима у речима „КЊ. СРП. ПОШТА“, као и са оквирним шарама и бројкама, ознакама франкатурне вредности, које су деломично сасвим замрљане.

Као нарочиту реткост Де Смет наводи да су му познати примерци марака са отиском на обема странама. Исто тако он наводи да постоје примерци на којима су на једној страни отисци марака првог штампања, од 1873 године, а на обратној страни другог штампања од 1878 године. Исту ову особеност наводи и Гибонсов каталог, наравно без ознаке вредности.

Свакако да ове марке потичу из маку-

латуре, и да су на недозвољен начин дошле на тржиште и међу филателисте.

Марке од 2 паре употребљаване су за франкирање новина. Та намена означена је и у решењу о штампању марака и у објави о њиховом пуштању у течај. Марке прве накладе обично су поништаване поштанским жиговима било отпремне, било долазне поште. Због релативно дуге употребе поништени примерци нису нарочито ретки (види слику). Међутим, примерци другог штампања врло су ретко право, и на пошти употребљени. Поставља се питање: због чега су ове жигосане марке тако ретке, када је познато да су штампане краја 1878 године, када су, вероватно, и пуштене у употребу, и важиле све до октобра, односно марта 1880 године?

Поштански саобраћај у Србији у то доба био се нагло раширио. С друге стране, и књижевни живот, посебно новинарство,

па је припремљено ново, друго штампање, са новим клишејима. Међутим, и даље су првенствено биле употребљаване марке првог штампања, које нису могле да буду утрошене у предвиђеном року. Зато су марке другог штампања врло мало и изузетно, употребљаване на појединим поштама и као такве претстављају велику реткост. Због њихове реткости и потражње, марке другог штампања већином су накнадно жигосане било исправним, било лажним поштанским жиговима. Постоје поништене из тога доба, али су то обично са омота скинути и опрани примерци, и зато без доказне вредности да су заиста прошли кроз пошту и тамо били жигосани. Фамозни послужитељ поштанског одељења Министарства Народне привреде, доцније и писмоноша, Ђорђе Берић, на недозвољен начин долазио је до старих српских поштанских жигова и њима поништа-

развијало се такође врло интензивно. Без мало да није било већег места које није имало и своје новине. Наравно, у томе је предњачио Београд, у коме је тада било око 25 разних новина и часописа. Па ипак марке од 2 паре друге накладе тако се ретко налазе исправно и на пошти употребљене. На целим новинама још није регистровано њихово аутентично постојање. Значи да за то постоје други, специјални разлози. Покушаћемо да испитамо који су то разлози и зашто су марке другог штампања биле тако ретко употребљаване на поштама, а да су примерци, које сусрећемо по трговинама и код скупљача, обично накнадно жигосани, дакле фалсификати.

Свакако да су 1873 године биле штампане веће количине марака од 2 паре првог штампања. По званичном решењу требало је да се отштампа до 1,500.000 примерака. Поставља се питање колико их је доиста отштампано? О томе, за сада, немамо никаквих званичних података. Али судећи по томе што су марке биле у течају у времену од 1873—1880 године, отштампана количина свакако да није била мала. До душе за то време од 1873—1878 год. можда је била отштампана још која наклада, да би се попунио одређен број „до 1,500.000 комада“ — како је било одређено првобитним решењем. Пред крај 1878 године поштанској управи изгледало је да неће бити довољно марака од 2 паре,

вао „за услугу“ разне марке, па и оне од 2 паре другог штампања. Тај исти Берић крајем 1889 године изазвао је читаву аферу око есеја и пробних отисака првих марака са ликом краља Александра Обреновића, издање од 3 (15) марта 1890 г., о којој је било доста речи у ондашњој београдској штампи (подробније види у „Филателисти“ бр. 3 од марта 1941 г.). Доносимо слике вероватно тако поништених марака од 2 паре другог штампања, са оригиналним жигом „МЕЂУЛУЖЈЕ“, који у време важности ових марака није постојао, и жигом „БЕОГРАД“, који је такође из каснијег времена. Напомињемо да се на овим маракама најчешће налазе оригинални жигови пошта Јагодинске, Брзанске, Ћуприја, Београд, а има и ређих као нпр. Уб, Сараорци и др.

Треба додати да су и марке од 2 паре фалсификоване. Срећом, фалсификат је врло рђаво израђен и лако се распознаје од оригинала по примитивном изгледу. — Фалсификати су рађени у каменотску, на сиво-белом папиру, рђавог квалитета. Штампана је нејасна, а боје изразито црне.

Марке овог издања биле су, у употреби од 1 (13) јуна 1873 до 31 октобра (12 новембра) 1880 г. Практично њихова употреба престала је много раније, већ 1 (13) марта 1880 г., пошто је изменом Закона о поштама од 19 децембра 1879 г. била укинута такса за отпремање новина.

(Наставиће се)

Успостављање поштанске службе у Црној Гори и прво издање њених марака

Превод студије Едвина Милера

ИЗРАДА ПОШТАНСКИХ МАРАКА

Многобројне сумњиве индикације и мишљења без основа о изради првих црногорских поштанских марака налазе се у неколиким чланцима објављеним о тој земљи и каталозима базираним на тим мршавим резултатима истраживања. Да не бисмо пали у исте погрешке као ти ранији писци, морамо поћи од самог почетка. Пошто су марке биле штампане у аустриској Државној штампарији, можемо се користити знањем поцрпљеним у студијама аустриских марака, по предмету њених метода, које се може искористити без даљег за студију црногорских марака. Од израде оригиналне плоче до припреме клишеа и самог штампања марака методе су оне, које су нађене у аустриским званичним архивама и у времену студија аустриских марака. Једна аустриска емисија из тога времена, рађена скоро у исто време са првим издањем црногорских марака, долази нам нарочито у помоћ. То су прве аустриске телеграфске марке из 1873 године. У више појединости има сличности између ове две емисије. Открића објављена пре 15 година о историји и изради аустриских телеграфских марака¹⁾ у више праваца даће нам одговор на питање, која се постављају ономе, који тежи да реши извесне проблеме првих марака Црне Горе.

Из архивских података сазнали смо да је оригинална плоча марака Црне Горе била гравирана за дубокотисак, према цртежу неког непознатог уметника. Један пробни отисак од ове плоче био је продат пре више године на једној лицитацији у

Њу-Јорку. Овај пробни отисак у дубокотиску, у тамно-љубичастој боји, на папиру боје слонове кости, величине 150:90 мм. приказује слику кнеза Николе у ловоро-

вом венцу. Оквирне линије и украси у угловима налазе се и на издатим маркама, али са све четири стране има празних простора за уношење натписа. Кнежева глава је врло фина гравура, која је само несавршено приказана на увеличаној репродукцији коју доносимо. Сличност у раду води нас до сигурног закључка да је гравура из длета професора Луја Јакоби (Louis Jakoby) из Беча, који је, четири године раније, гравирао главу цара Франца Јосифа I. Ова је гравура најпре била употребљена за аустриске телеграфске марке (1873) и годину дана доцније за аустриске таксене марке. У то време био је професор Јакоби стално ангажован од стране Државне штампарије за радове те врсте и врло је вероватно да је баш он гравирао и лик кнеза Николе за марке Црне Горе.

Више писаца, а и неки каталози тврде да је прво издање Црне Горе израђено у каменотиску, али информације из званичних архива и испитивање самих марака не допуштају никакву сумњу у његову израду у књиготиску. И за прве аустриске телеграфске марке из 1873 године сматрало се да су биле израђене у каменотиску, све док нисмо, пре 15 година, исто тако доказивали да су израђене у књиготиску. Неки каталози и писци, оснивајући своја „истраживања“ на старијој литератури, настављају да подржавају ово своје мишљење, које се донекле може правдати grubим изгледом марака, врло сличним првим маркама Црне Горе. У оба случаја оригинална плоча била је гравирана за штампање у дубокотиску, док су сами клишеји за штампање марака били адаптирани за књиготисак, што допушта да се претпостави употреба једне сличне методе за израду штампарских форми. За време наших проучавања аустриских телеграфских марака био је изванредно тежак проблем како је била извршена израда типографског клишеја полазећи од постојеће гравиране плоче за дубокотисак. Више стручњака за ту врсту послова говорили су нам тада да ово у опште није могуће урадити; али, на крају, један старијих штампар из Државне штампарије показао нам је прави пут. Он нам је дао опис једног нарочитог поступка званог „ецовање уз употребу злата“, Он се сећао како се тим поступком служило с времена на време у Државној штампарији за претварање једне плоче за штампање у дубокотиску у плочу за књиготисак. Доцније смо нашли да

¹⁾ „DIE POSTMARKE“ 1935-36, стр. 73 и даље.

је Dr. Stephan Koczynski у својој монументалној монографији о аустриским таксеним маркама²⁾ био поменуо „ецовање уз употребу злата“ и описао тај поступак на следећи начин: „Поступак методом „ецовање уз употребу злата“ користи се за преобраћање једне плоче за штампање у дубокотиску у плочу намењену за књиготисак. Златом се попуњавају сви издубљени делови бакра а остају само делови у злату. Чим златни делови покажу довољно рељефа, израђују се штампарске форме галванопластиком“. — „Ецовање уз употребу злата“ је, дакле, један прилично прост поступак, али мало уобичајен за произвођење штампарских плоча, и ми сумњамо да је био у употреби на другом ком месту за штампање марака. Међутим, можемо бити потпуно сигурни да је баш овај поступак за израду плоча био примењен за штампање првих седам вредности Црне Горе. Ово објашњава и прилично прост изглед ових марака, јер се овим поступком, разумљиво, губе у исто време финесе линија и суптилни детаљи цртежа, који карактеришу обичну гравуру у азотној киселини, која је у опште боља од типографских продуката.

Изгледа да су у приватне руке доспели пробни отисци седам вредности поменутих у архивама и поднесених крајем 1872 године кнезу Николи на сагласност. У опису чувене збирке пробних отисака Мартина Шредера (Лајпциг) спомињу се пробни отисци свих седам вредности, и, чак један пробни отисак на обојеном папиру. Пре неколико година била је Њујорку у кродаји једна серија од седам пробних отисака, те можемо да репродукујемо највишу вредност истих. Ови пробни отисци су добијени типографским путем на жућкасто-белим табацима величине 95:112 мм. у бојама скоро истим као у доцније издатих марака.

Покушавајући да реконструирамо на који су начин клишеји за штампање постали од оригиналне плоче, треба да размотримо различите могућности, чији се број међутим смањује сразмерно нашем познавању метода аустриске Државне штампарије. Најзад остаје само један поступак који је вероватно и примљен и који можемо да усвојимо као дефинитиван. Најпре је требало добити основну матрицу (Матрица I) оригиналне плоче. Ова прва матрица служила је за израду првог клишеја у бакру, на који је затим био примењен поступак „ецовање уз употребу злата“, преобраћајући га у клише у рељефу. Затим је израђена нова матрица овог клишеја (Матрица II) и у њу су се уносиле потпуно обојене траке у празне просторе на све четири стране цртежа. Из овога је

постао нови клише, употпуњен гравуром натписа на тракама са две стране и горе. Ново вршење отиска (Матрица III) створило је седам других посредних клишеја (III до IX) који су били допуњени — на траци доле — гравуром седам различитих ознака вредности. Изгледа такође да је овом приликом вршено извесно ретуширање у другим тракама натписа, нарочито на малој црти која иде до линије унутрашњег оквира, од првог горњег слова на десној траци. Овај карактеристичан детаљ за одговарајуће слово ћирилице био је заборављен при гравирању натписа у другом посредном клишеју, и онда је додат у трећој серији посредних клишеја III—IX за сваку вредност посебно. Ових седам провизорних клишеја послужили су редом за добијање, помоћу матрице, седам дефинитивних клишеја за штампање.

Специјална обележја, која се могу наћи на првом издању Црне Горе, била су предмет многих теза, у ствари потпуно неоснованих. Аустриска Државна штампарија није никада практиковала овакав поступак. Мале особености које наилазимо на различитим вредностима произлазе било из случајне нечистоће, било из недостатака у цртежу, а имају свој корен у првом или другом посредном клишеју, или у једној од три матрице, и ове су особености тада више или мање идентичне за све вредности. Ако се њихов постанак нађе у провизорним клишејима или у матрицама насталим из њих, све особености су карактеристичне само за специфичну вредност. Али ово су без сумње случајне карактеристичности, а не намерна специјална обележја.

Објашњавајући развој овог поступка ми смо, хотимице, пропустили да поменемо методу израде посредних клишеја и матрица. Ако се суди према методама у употреби за ондашња савремена аустриска издања, клишеји су били добијени процесом галванопластике, док је стереотипија послужила за припрему посредних клишеја. Вероватно је да су се прве штампарске форме састојале од изолованих стереотипа. Ми такође усвајамо, као основано, мишљење да се штампарска плоча састојала само од 100 клишеја, а не од 400 у 4 дела по 100, као што је био случај код аустријских марака из тог времена. С обзиром на економисање с драгоценим материјалом на рачун радних часова (јевтиних у оно време) сигурно је да нису припремили тако велике плоче за мали тираж црногорских марака, већ су се без сумње задовољили плочама од 100 комада. Клишеји су били на растојању 2—2½ мм. Рано, између 1890 и 1900 године Државна штампарија је напустила стереотипију и заменила је, углавном, поступком електролизе. Када је 1893 године требало правити нове плоче за марке Црне Горе, израдили су их, према овој методи, у хоризонталним блоковима по 10 комада, уместо изолова-

²⁾ Dr. Stephan Koczynski: »DIE GESCHICHTE DER STEMPELMARKEN IN OESTERREICH«, — штампа и издање аустриске Државне штампарије (1924).

них клишеја. Растојање између марака било је веће, и то $2\frac{3}{4}$ до $3\frac{1}{4}$ мм. врло правилно у унутрашњости блокова по десет, али променљиво тамо где су се блокови један с другим додиривали. Врло је вероватно да су, нарочито услед филателистичких потреба, поруџбине марака биле веће и да су употребљене плоче од 400 клишеја за штамлање црногорских марака,

(Наставиће се).

Бран. Новаковић

НАШЕ ЦЕЛИНЕ

ДОПИСНИЦЕ ДФЈ И ФНРЈ

О нашим целинама у стручној литератури имамо следеће радове:

1. „Специјални каталог марака Југославије“ — издање ФСХ Загреб 1948, стр. 293—314.

2. Часописи „ФИЛАТЕЛИСТА“, „ФИЛАТЕЛИЈА“ и „НОВА ФИЛАТЕЛИЈА“, који доносе како новости, тако и стручне расправе (прва два) о нашим целинама.

Целине ДФЈ, а доцније ФНРЈ могу се, у главном, поделити у две врсте: једна би била по времену, а друга према врстама целина.

Прва врста треба да изгледа овако:

1. а) Локална издања 1945 г. (заједно са бив. зоном Б — за Истру, Јулиску Крајину и Слов. Приморје.

б) Војне дописнице.

в) Заробљеничке дописнице.

2. Издања за целу земљу (од прве дописне карте београдског издања до данас).

Што се тиче целина СТТ ВУЈА, оне не могу бити обухваћене у оквиру ове поделе, јер припадају једном засебном подручју, — ма колико да је оно нама истински, блиско и наше.

Друга подела је по врстама целина:

1. Дописнице (за унутрашњост и иностранство).

2. Коверте:

а) За унутрашњи саобраћај

б) за службену употребу

в) за ваздушну пошту.

Овај чланак биће посвећен дописницама, јер су коверте исцрпно обрађене. Као новина у пошт. саобраћају (од 1948 г.), коверте су заинтересовале наше сакупљаче тако, да данас код њих имамо, у целини, дефинитивне обраде. Нажалост, то је ишло на штету дописница, које су разбацане ту и тамо кроз notiце у нашим часописима, а обрада Специјалног каталога већ је застарела. Обрадити једно поље целина значи прикупљати често и оскудне податке, прегледати збирке (којих још увек није много) и оно што је до сада ту и тамо забележено. Ако је шта промакло забележено, ако се поткрала каква грешка, свака исправка заслужује признање и захвалност.

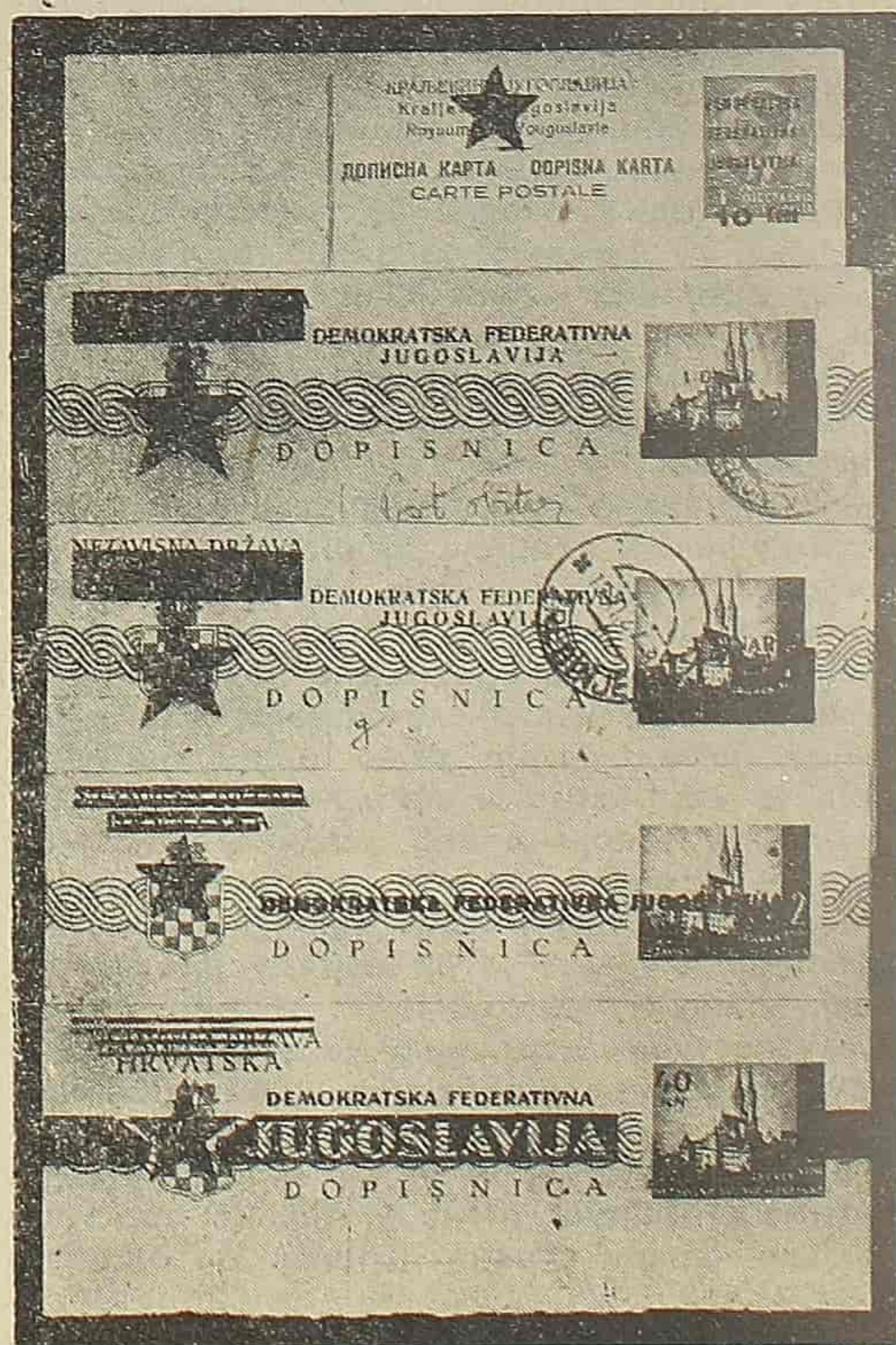
али не постоје прецизна обавештења по овом предмету. За ове галваносе послужили су се новим матрицама, узетим са очишћених провизорних клишеја, који нису више показивали тобожња „специфична обележја“ првих клишеја. Мање прост изглед, који сад показује цртеж, делимично долази као резултат прогреса метода у изради клишеја.

а) ЛОКАЛНА ИЗДАЊА 1945 г.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

1. Мостарско издање

1. — 1945 г. Дописница тзв. НДХ од 2 кн (црвена) са претиском у два реда — »DEMOKRATSKA FEDERATIVNA / JUGOSLAVIJA« у средини заглавља дописнице, лево преко грба петокрака звезда, а изнад ње дебела црта преко старог назива државе; десно на старој вредносној ознаци од 2

кн. у доњем делу претисак „10 KUNA 10“, а испод тога назив државе поништен де-

бљом цртом. Претисак је у црној боји. Ова дописница је употребљена у Херцеговини у времену, када и провизорне марке мостарског издања и спада међу ређе целине.

II. Сарајевско издање

2. — 1945 г. Иста дописница из тзв. НДХ са претиском на заглављу и то изнад троплетног орнамента, »DEMOKRATSKA FEDERATIVNA / JUGOSLAVIJA« (у два реда), преко грба (лево) петокрака звезда, а изнад ње стари назив државе поништен цртом, која, због дебљине, даје утисак пуног правоугаоника. На вредносној ознаци (десно) стари назив државе и стара вредност поништени су цртама, које се спајају и чине прав угао (положено ћирилично слово Г = \perp), док изнад тога стоји ознака нове вредности »1 DINAR«. Боја претиска је црна.

До сада је утврђено да постоје три типа претисака:

а) I тип. Горњи леви крак петокраке звезде је за $1\frac{1}{2}$ мм. краћи од горњег десног крака. Сама претокрака је нагнута за 1 мм. на лево. Леви горњи крак удаљен је од црне, која прекрива стари назив $9\frac{1}{2}$ мм., док је десни крак на отстојању од $8\frac{1}{2}$ мм. Доњи леви крак знатно је дужи од десног крака.

б) II тип. Петокрака звезда већа је за 3 мм. од оне код I типа. Доњи десни крак за 1 мм. дужи од левог крака, код кога је врх потсечен (туп).

Код оба типа најмање растојање између црте (правоугаоника) и петокраке (средњи горњи крак) је $1\frac{1}{2}$ мм.

в) III тип. Петокрака звезда по величини подударна са оном на II типу, али растојање од црте (правоугаоника) до петокраке (средњи горњи крак) је $6\frac{1}{2}$ мм., што је уочљиво већ на први поглед. Висина слова овде је $2\frac{1}{2}$ мм, док је код типова I и II свега 2 мм., а нешто су и тања. Дужина речи »DEMOKRATSKA FEDERATIVNA« код овога типа је $55\frac{1}{2}$ мм., док су код I и II типа нешто дуже 56 мм.

Целине сарајевског издања требале су да буду паралела маркама сарајевског провизорија, — међутим остале су усамљене. И код њих, као и код мостарске целине познати су бројни специјалитети, настали непажњом за време претискивања.

ХРВАТСКА

III. Сплитско издање

3. — 1945 г. Дописница Краљевине Југославије од 1 дин. са претиском петокраке звезде преко назива државе, а преко вредносне ознаке у њеној горњој половини нови текст у три реда »DEMOKRATSKA / FEDERATIVNA / JUGOSLAVIJA«, а на старом називу државе и вредности »10 KUNA«. Боја претиска од руменкасто до кармин црвена.

Позната су три типа претиска:

а) I тип. Петокрака звезда окомита и водоравно мери $16\frac{1}{2}$ мм. Реч »DEMOKRATSKA« дуга је $15\frac{1}{2}$ мм., а речи »FEDERATIVNA« и »JUGOSLAVIJA« по 15 мм. Боја претиска је руменкасто црвена.

б) II тип. Карактеристична је карминасто црвена боја за овај тип. Петокрака звезда и окомито и водоравно дуга је $15\frac{1}{2}$ мм. Реч »DEMOKRATSKA« дуга је $16\frac{1}{2}$ мм., реч »FEDERATIVNA« $15\frac{1}{2}$ мм., док је реч »JUGOSLAVIJA« дуга свега 15 мм.

в) III тип. Код овога типа петокрака звезда је одговарајуће величине II типа. Речи »DEMOKRATSKA«, »FEDERATIVNA« и »JUGOSLAVIJA« дуге су по $17\frac{1}{2}$ мм., и то на рачун размака између слова (слова су разређенија). Боја претиска је руменкасто црвена.

4. — Претисак је као код бр. 3, само на дописници издања 1935 г. за Кр. Југославију (тзв. мали формат). Подробнији подаци нису познати, па се сматра да је забуном и непажњом дошло до претиска. Сачуван је један исечак заглавља.

5. — Дописница тзв. НДХ са црним претиском преко троплета и преко вредносне ознаке у једном реду »DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA«, а стари назив државе на вредносној ознаци прекрива нова вредност »10 KUNA«. Лево преко грба је петокрака звезда, док је изнад тога стари назив државе прештампан са четири паралелне црте; горње две су дуже.

IV. Загребачко издање

6. — 1945 г. Дописница тзв. НДХ од 2 кн. са црвеним претиском и то у левом углу вредносне ознаке »40 / KN« (у 2 реда), док су стара вредност и назив државе поништени цртама. Преко троплета дуга дебела трака, у којој је садржана реч »JUGOSLAVIJA« издубљеним словима; изнад тога црвеним словима »DEMOKRATSKA FEDERATIVNA«. Лево горе са 4 црте поништен стари назив државе, а испод тога у прекиду траке преко старог грба петокрака звезда са танким обрубом. Тиража је 200.000 комада, али је претежан део остао неутрошен, те је повучен из промета. Ова дописница је створена на основи решења мин. пошта бр. 2450 од 15 јуна 1945 г. Одговара по времену употребе и претиску загребачком провизорном издању марака. И овде су познати разни случајеви оштећења појединих делова претиска.

V. Истарска зона Б

7. — 1946 г. Дописница за унутарњи промет у зони Б (Војна Управа Југословенске Армије за Јулиску Крајину, Истру, Ријеку и Слов. Приморје) и за ФНРЈ. Горе у средини текст »VOJNA UPRAVA JUGOSLOVENSKE ARMIIJE / ZA JUL. KRAJINU, ISTRU, RIJEKU I SLOV. PRIMORJE« у два реда те испод црте »DOPISNICA — CARTOLINA«

POSTALE". Вредносна ознака има слику гувернерове палате у Ријеци. Вредносна ознака и текст су у зеленој боји, картон жућкаст, величина дописнице 140×80. Дописница је штампана по решењу Дирекције пошта на Ријеци бр. 8636/46 у Државној маркарници у Београду са тиражом 199.500 комада.

Са овим би била исцрпљена покрајинска провизорна издања.

Поред напред наведених дописница, у првом периоду имају два слабо расветљена поља. О њима ће само да нема података него нема ни довољно сачуваног материјала. Овде ћу да изнесем и податке,

који су ми дати од једног филателисте 1946 г., док је он то имао још у свежем сећању.

б) ВОЈНЕ ДОПИСНИЦЕ

1. — 1945 г. (у првој четврти). Црвенкаст картон, вел. 122×68 мм., са текстом на предњој страни у средини, горе, у 2 реда „Војна дописница / Vojna dopisnica“; са 4 адресне линије: горња најкраћа, друга најдужа (обе тачкасте), трећа двострука (тачкаста и пуна дебела), четврта тачкаста исте величине као трећа. Испод овога парола „Смрт фашизму — Слобода народу!“ Лево простор за пошљаоца одвојен вертикалном пуном линијом, а уз њу, у простору за пошљаоца, текст „Pisati samo 25 riječi“ озго на ниже.

Наводно, треба да постоје и друге боје картона — плава и бела, као и већи формат. Ове карте следовали су борци за своју пошту. Изгледа да залихе нису биле довољне, јер су, у недостатку, дељене целине заплењеног немачког „Feldpost“-а.

в) ЗАРОБЉЕНИЧКЕ ДОПИСНИЦЕ

За заробљеничку пошту израђиване су специјалне целине, а дељене су заробљеницима из некадашњих фашистичко-квислиншких хорди, у периоду 1945 до 1947 године.

1. — 1945. Плави картон папир; дописница са одговором, на три језика српском, француском и немачком; у заглављу на десно од грба „DEMOKRATSKA FEDERATIVNA JUGOSLAVIJA“, са текстом и тачкастим линијама за адресе адресанта и адресата на предњој страни, а на задњој са упутом како треба писати и са тачкастим линијама за писање.

2. — 1946. Иста дописница са одговором, само је папир обичан и бео, а назив државе „FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA“. Остали текст исти као и код претходне.

И код ових треба да постоји више боја папира: црвена, плава и бела, као и више квалитета — картон, обичан папир, па чак и разне величине. До сада сам видео једино напред наведена два примерка.

Наши велики људи на маркама

БУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ

(Наставак са 10. стране)

1821—1836, поред критика, у којима је бранио своју ортографску и књижевну реформу, Караџић је издао **Српске Народне Приповијетке** (1821), затим **Народне Српске Песме** (три књиге 1823, четврту 1833), и најзад (1836) **Народне српске пословице и друге различне, као оне у обичај узете ријечи**, са посветом П. П. Његошу, и са врло значајним уводом о дијалектима југозападних крајева нашега народа и Црне

Горе. Прве три књиге штампане су у Лајпцигу.

Ово су и данас најдрагоценије збирке народних песама. И ако нам се нису сачували оригинали, са којих су штампане, вероватно је да је сам Караџић одабрао само најбоље од оних које је сакупио. У томе је показао велику вештину и много уметничког смисла. Гете, Грим, Фатер, Копитар и др. одмах су оценили велики зна-

чај и необичну лепоту ових песама. За доцнију победу Вукова књижевног језика оне су биле од неоцењиве вредности.

Из овога су времена и алманаси Вукови, **Даница** за 1826, 1827, 1828, 1829 и за 1934 годину. То су забавници, са поучном, забавном, научном садржином, критичко-полемичком о његовој реформи и сл. Нарочито су интересантни чланци из новије историје, о манастирима и сл. — 1824 изашли су Вукови **Огледи Св. Писма** на српском језику, да би се видела разлика између Стојковићева превода и Вукова; затим његове историске монографије о кнезу Милошу (1825, у Петрограду, на руском, 1828 на српском), Ђорђу Арсенијевићу Емануилу (1827), о Црној Гори и Црногорцима (1837, на немачком).

Вреди поменути, да је 1824 изашла Вукова граматика у преводу Гримову на немачки језик, са великим Гримовим предговором и Фатеровим напоменама о народним јуначким песмама, и прегледом најзнатнијих таквих песама. Још раније (1821) изашао је **Вуков додатак к Санкт-петербурским сравнитељним речницима**, у којем је знатно то, што се у њему дају, поред поправака српскоме одељку, први пут огледи бугарског језика, који су били врло важни за погледе научника тога времена на бугарски језик. 1833 Вук је издао, са својим предговором, **Опит Луке Милованова о нашој метрици**.

Против Вука, који није допуштао да се пише славеносрпским језиком, који је био за фонетички правопис, и који је унео толике нове знаке у нашу графику, а међу њима и латинско (католичко) *j*, била је моћна црквена српска организација у Војводини (са митрополитом Стратимировићем на челу), која је вршила свој утицај у Србији. И ако је било појединаца, који су ценили Караџића и били његове присталице, ипак се до четрдесетих година не може говорити о ширењу круга његових присталица. Напротив, у ово време се јавља као његов противник и Милош Светић (Јован Хаџић), који се нарочито противио Вуковом правопису, али дискусију са њиме је преузео 1847 Ђура Даничић и даље је водио. Ова препирка, у почетку своје, дала је Вуку повод, да још једном провери своје погледе на књижевни језик и да последњи пут пружи дефиницију књижевног језика. У ово време (1839 и 1845) Вук говори о јединству и о заједничким цртама нашег књижевног језика. 1836 Караџић је према говору у Дубровнику, Боци Которској и источној Црној Гори, почео да пише *x*, где му је, по етимологији, место и где се у тим крајевима употребљава. Затим, опет од 1839, он место *ћ* и *џ* у своје јужном говору, у речима, где је оно постало додавањем гласовима *д* и *т* гласова је од јата (ђевојка, ћерати и сл.) почиње писати *дј* и *тј* (дјевојка, тјерати и

сл.). Али главно је начело, које сада исповеда, да по облицима наш књижевни језик мора бити један, и то онакав, како га он износи у својим делима, а по гласовима може се разликовати само у једном правцу: место старог јата по источном изговору може се употребљавати *е*, по јужном је (*ије*) и по западном *и*. — Може се рећи, да се овим теориски завршила његова реформа. Од овога времена Караџић је продужавао оне правце рада, које је започео већ раније, на проучавању етнографском, језичком и историском нашег народа, додајући му као круну свога рада и превод Новог Завета (1847).

Ако оставимо Караџићев полемички рад, у коме је наводио нове аргументе за оправданост своје реформе, онда из овога времена морамо поменути још ова већа Вукова дела: Вука Стефановића Караџића и Саве Текелије **Писма високопрепросвештеноме господину Платону Атанацковићу, православном владици Будимскоме, о српском правопису, са особитијем додацима о српском језику** (1845); затим, **Ковчежић за историју, језик и обичаје Срба сва три закона** (1849). Од овога часописа изашла је само прва књига. У њему има врло важних етнографских и дијалектолошких факата. Етнографска грађа ушла је доцније у књигу: **Живот и обичаји народа српског**, која је изашла (онако како ју је Вук оставио) после смрти Вукове 1867, у Даничићевој редакцији. Још за живота Вукова изашао је знатно проширен његов **Српски Рјечник 1852** у другом издању, у којем је Даничић превео нове речи на стране језике. — 1857 изашли су **Примјери српскословенскога језика**, којима су показане разлике међу различним редакцијама старословенског језика и нашим народним језиком. 1860 издао је Караџић књигу **Правителствујушчи Совет Српски**, у којој је верно описао прилике у Србији до пропасти (1813). После Вукове смрти изашао је и **Deutsch-Serbisches Wörterbuch** (1872), за који је Вук оставио само грађу, коју је средио Ф. Миклошић и његови помоћници; речник без велике вредности.

Потребно је поменути, да је 1850, на књижевном договору у Бечу извесних књижевника, хрватских и словеначких, Вук био одређен да напише правила за књижевно наречје, које би се употребљавало и код Хрвата, и којим би се извело јединство нашег књижевног језика и правописа. Вук је то и учинио (**Главна правила за јужно наречје**, 1850), примајући Гајеву азбуку и предлажући само извесне промене у тадашњој ортографији.

Напоследку, Вук је оставио у рукопису, који се и данас чува у Српској Академији, дело под називом **Особита грађа за историју нашега времена**, са напоменом да се не отвара пре 1900. Рукопис је недовршен и у њему Караџић описује мрачне стране Милошеве владавине. Рукопис је написан

1831, када је Вук морао напустити Србију, тешко увређен од кнеза Милоша и његове околине.

У свима својим делима, а нарочито у Новоме Завету, дао је Караџић обрасце класичног књижевног језика, који је он и увео у нашу књижевност. Он је створио савремени фонетички правопис нашега језика, дао је почетну научну обраду књижевног језика, врло драгоцен материјал народног језика, основе наше етнографије и дијалектологије. Он је у почетку савремене књижевности у проучавању националних наука наших не само дубоко даровита централна личност, него је у својим делима пружио извор материјала нашој науци и књижевности још за много времена. Својим свестраним значајем за познавање нашег народа, како код нас тако и у иностранству, Караџић је наткрилио све

друге националне раднике свога времена, а у стварању наше националне културе у 19 веку он је стуб, око којег се она дуго држала.

Караџићева реформа, тако мучно започета, од педесетих година, када су му пришли Даничић, Бранко Радичевић и др., који су могли у потпуности да је примене, затим око шесдесетих година када му је пришла и омладина у Србији, већ је била примљена и ширила се на све стране. Главна званична ограничења његове ортографије су још за живота његова пала, и 1864 годину, када је он умро, до 12. III. 1868 године, када је његов правопис уведен у живот државном влашћу у Србији, делило је само неколико година. У ствари, Вук је већ могао сматрати да је потпуно победио.

Ал. Ј. Петровић

Рефлексије поводом издатих марака у 1951 год.

Из француског филателистичког часописа „L'OFFICIEL DE LA PHILATELIE“ дајемо ове занимљиве податке о издањима марака у прошлој години:

I. — БРОЈ ИЗДАТИХ МАРАКА ПО КОНТИНЕНТИМА

Европа	954
Азија	525
Африка	272
Америка	501
Океанија	51
Свега:	2303

II. — ВРЕДНОСТ ИЗДАТИХ МАРАКА У ФРАНЦУСКИМ ФРАНЦИМА

Европа	43.500
Азија	35.500
Африка	15.000
Америка	29.000
Океанија	1.000
Свега:	124.000

III. — ВРСТЕ ИЗДАТИХ МАРАКА

	ва гедовне погребе	пригодне	са доплатаком	са ваздушну пошту	порто, службено и др.	свега
Европа	181	532	88	59	94	954
Азија	312	162	13	23	15	525
Африка	100	46	28	33	65	272
Америка	98	197	6	175	25	501
Океанија	8	38	4	—	1	51
Свега	699	975	139	290	200	2303

У ове податке нису унесени издати блокови.

Због врло тешког добивања података из 5—6 држава (Русије, Кине, Кореје и др.), за њих нису узети дефинитивни подаци — за целу годину (без података за последња 2—3 месеца), те се напред наведени подаци, по својој прилици разликују од стварно издатог броја марака за извесан мали проценат.

Веома је интересантно и поређење издања прошле године са издањима из ра-

нијих година (види „Филателисту“ бр. 4/51, стр. 113):

A. — По броју издатих марака:

Година	1947	1948	1949	1950	1951
Европа	101	1160	1063	1014	954
Азија	331	687	821	592	525
Африка	404	407	331	367	272
Америка	564	575	420	542	501
Океанија	100	132	88	112	51
Свега:	2409	2961	2723	2627	2303

Б. — По вредности у француским францима:

Година	1947	1948	1949	1950	1951
Европа	17.300	30.000	23.000	31.794	43.500
Азија	14.600	49.000	50.000	15.321	35.500
Африка	10.300	32.000	8.000	14.913	15.000
Америка	37.900	42.000	23.000	32.800	29.000
Океанија	1.300	11.000	39.000	8.510	1.000
Свега:	81.400	164.000	143.000	103.338	124.000

Из ових прегледа се види, да је после јаког скока у 1948 години, за последње три године настало стално опадање броја издатих марака, што је за филателисте утешна ствар и нада на лепшу будућност филателије. Из прегледа по вредности у француским францима видимо да је после стопроцентног пораста у 1948 години настало опадање за идуће две године, али је у прошлој опет знатно порастао укупан износ вредности издатих марака. Код овог прегледа треба водити рачуна о кретању вредности француског франка, на више и на ниже. — У главном, са прошлом годином можемо бити задовољни поређећи је са претходним годинама; али, далеко смо од тога да будемо уопште задовољни!

Кад би неко хтео да набави све издате марке, требало би му да изда:

за годину	годишње	месечно
1947	81.400	6.783
1948	164.000	13.667
1949	143.000	11.933
1950	103.338	8.611
1951	124.000	10.333

или просечно сваког месеца по 10.265 фр. франака.

Ко би могао издржати толики издатке?! Али, ни то не би било све!

Тим издацима требало додати још:

а) доплатке, који нису урачунати у вредности марака у наведеним прегледима, а на њих пада приличан проценат. У издања марака са доплатком у прошлој години су се нарочито истакле поштанске управе Белгије, Швајцарске, Етиопије и Аргентине. Ове управе још са сигурношћу рачунају на готовост филателиста да им из својих џепова покривају разне добротворне и друге ванџепске издатке.

б) Блокове, који нису ни унесени у овај преглед, које многи филателисти скупљају, а који увек иду са неким доплатком за покривање разних потреба издавача или добротворних издатака.

в) Поштанске таксе за слање марака и противредности у новцу или у маркама.

г) трошкове на неминовну преписку са кореспондентима.

д) проценат трговцима и посредницима, кад се марке не набављају непосредно на поштанским шалтерима или заменом, преко кореспондената. Овај се издатак још јаче повећава, кад се марке набављају преко потајних трговаца — шпекуланата и набијача високих цена.

ђ) нагле скокове цена код издања са мањом тиражом, са „кључним маркама, са ограниченим издавањима и другим измишљотинама издавача марака, што све иде у корист оних који пљачкају праве филателисте, а ни најмање у корист њихову.

е) Разне измишљотине самих филателиста: пригодне коверте, коверте „првога дана“, максимум-карте, пригодне жигове у разним бојама, пригодне целине са отштампаним жиговима (са тзв. машинским жиговима) и др., чиме филателисти сами себе јако порезују.

Ниједан филателиста не може да набави све марке на шалтерима по номиналним ценама; набавка марака изазива и друге издатке, који су неминовни, као што су, на пример, они под в) и г), са њима се мора рачунати и против њих се не може ништа имати, али сви остали издаци (од напред наведених), или се могу потпуно или делимично избећи. Све зависи на првом месту од свих филателиста. Онај који се не труди или не може ни на који начин да избегне ове издатке, плаћаће, од прилике, двоструке цене за набавку нових марака.

Зар се, на пример, морају набављати марке оних поштанских управа, које издају марке са честим и великим доплацима? Зар се морају куповати блокови, који ни за какве поштанске потребе нису издани? Зар морамо набављати марке од несолидних трговаца и шпекуланата? Можемо све то избећи, можемо свему томе и свима тима окренути леђа, само за то треба имати доста добре воље. Треба уложити много труда и борити се до потпуног успеха против издавача непотребних издања марака и блокова, противу несолидних трговачких операција, против шпекуланата (које треба беспштедно одстрањивати из наших кругова), против малих тиража, кључних марака и ограничавања издавања марака! Треба се борити против незасићених апетита и болесних жеља самих филателиста, који измишљају све нове и нове предмете за прикупљање, крстећи их филателистичким објектима. Зар су филателистички објекти коверте са пригодним жиговима у непрописној боји, коверте са машинским, чак и измењеним, пригодним жиговима? Зар треба плаћати десетоструком ценом карту, на којој је марка, која одговара слици карте, залепљена на страни карте са сликом, а бацати је, ако је марка залепљена на адресној страни? Зар

није болесна жеља имати коверту са жигом првог дана, а ни главе не окренути карти са жигом истим од другог дана? Где су границе пригодним ковертама и картама и њиховим ценама?

Из података наведених у прегледу врста издатих марака види се да је прошле године било издато:

30,35% марака за редовне поштанске потребе

42,33% пригодних марака

6,04% марака са доплатком

12,60% марака за ваздушну пошту

8,68% порто, службених и др. марака.

Види се да је за неопходне поштанске потребе било издато $30,35 + 8,68 = 39,03\%$, док је пригодних и оних са доплатком издато $42,33 + 6,04 = 48,37\%$; дакле, за неопходне потребе мање је издато него ли за оне без којих се могло бити без икакве штете ма у ком правцу. Чак и марке за ваздушну пошту у многим поштанским управама улазе у ову другу групу, па кад се и оне тамо додаду, излази да је $48,37 + 12,60 = 60,97$ процената од прошлогодишњих из-

дања могло изостати без икакве штете за службу, а то би значило за филателисте знатно мање издатке, око 73.000 франака, да те марке нису биле издате.

Удубљивање у податке наведене у претходним табеларним прегледима и наводи-ма доводе нас до озбиљне бригае за даљи рад у филателији и долазимо до закључака да сами ми, филателисти, треба да увидимо да идемо погрешним путем, на своју штету и да треба да приметимо озбиљну борбу противу непотребних издања, противу искоришћавања филателиста и њихових џепова за покриће издавачевих потреба, противу шпекуланата у нашим редовима, који, под фирмом филателиста, наносе филателији веће штете него ли и фалсификатори, противу варалица и фалсификатора и против свих оних који измишљају разне начине за убирање прихода из наших плитких џепова. Само на тај начин наћи ћемо опет у филателији оно уживање, које нам она у изобиљу може пружити — без огромних издатака, којима смо данас изложени и који нам то уживање често загорчавају.

С. Манжелеј

Фалсификати и њихово испитивање

(Наставак са 19. стране)

Код испитивања претиска, како је већ речено, имамо осетно мање знакова за утврђивање исправности, односно имамо само карактеристике претиска: начин штампе, цртеж и броју претиска, њен сјај, евентуални рељеф и изглед, како боја претиска лежи на марци и како је прима папир. Не треба заборавити да црна боја, која се најчешће употребљава код претисака, није увек иста, да постоји у безбројним нијансама, које ће нам олакшати експертизу. Напротив, кварц-лампа код црне боје, неће нам бити од користи, јер различите мешавине црне боје не реагују на светлост ове лампе. Ако претисак није клиширани, већ обичан штампарски слог, свака марка у табуку може имати различите типове претиска, што ће у осетној мери отежати експертизу, јер испитивач мора познавати све постојеће типове правог претиска. Али сам фалсификатор обично помоћи ће нам својим непрецизним радом и примитивном техничком израдом да утврдимо фалсификат. У сваком случају, испитивање исправности претиска спада у најтеже подручје испитивања. Стога неки страни чувени и светски познати испитивачи уопште не преузимају испитивање претисака, а пре двадесетак година појавио се међу француским филателистима

покрет да се уопште не сакупљају и да се бојкотују марке са претисцима.

Није редак случај да се лажни претисци праве на већ поништеним исправним маркама. У овом случају може се понекад наћи марка са датумом жига старијим од дана пуштања у промет марке са претиском. Понекад фалсификатори воде о томе рачуна и узимају за фалсификовање претисака поништене марке, на којима се на жигу не види датум, који би, на први поглед, могао одати фалсификат. У овом случају прави жиг лежи испод лажног претиска. Поштански жиг испод претиска је доказ да је претисак лажан. Међутим, треба нарочито нагласити, да се наше око лако vara у овом случају, и чест је случај да нам се чини као да видимо жиг испод претиска, док је он у ствари изнад претиска, или обратно. Могућност ове оптичке варке не смемо никад губити из вида; стога треба да прибегавамо техничкој експертизи у свима сумњивим случајевима, када се испитивање исправности неког претиска не може извести на основу осталих његових карактеристика.

Није лака експертиза ни код делимичног фалсификата: када је, иначе права марка, добила лажно зупчање. Лажно зупчање на правим маркама прави се обично

онда, када фалсификатор жели да од марке са обичним зупчањем направи варијанту са ретким и скупим зупчањем. Најчешће се праве фалсификати такозваних мешовитих зупчања, код којих марка са три стране има нормално зупчање, а са четврте неко друго неуобичајено зупчање. Као пример мешовитог зупчања навешћемо марке бр. 290 и 291 старе Југославије (стр. 136 каталога Југофилателије) са зупчањем десно $9\frac{1}{4}$. Када се ради о маркама Југославије са мешовитим зупчањем, напомињемо да их има много више него што је наведено у поменутом каталогу, пошто оне спадају у специјализоване збирке. За испитивање мешовитих зупчања потребно је нарочито искуство, које се стице темељним проучавањем мешовитих зупчања, јер у таквим случајевима има врло мало карактеристичних знакова за распознавање.

Испитивање исправности поштанских жигова спада у посебну грану испитивања, које изискује нарочито знање и искуство.

Уопште узевши фалсификата има много више него што се то обично мисли. Фалсификоване су не само ретке марке, него и обичне. Као пример могу нам послужити марке бр. 1—11 издања Југа Русије 1919 г. са натписом „Јединаја Русија“ (Цумштајн стр. 871) код којих су фалсификоване и ситне вредности, које по Цумштајновом каталогу вреде 3 сантима комад.

Стога се препоручује свима филателистима да приликом набавке марака никад не губе из вида могућност фалсификата, особито када су у питању ређи примерци, скупље варијанте или марке са претиском или са мешовитим зупчањем. Добро познавање теорије филателије, разних постојећих врсти штампања, папира, водознака, зупчања итд. помоћи ће сваком филателисти да се сачува од куповине фалсифи-

ката. Да би своја теоретска знања повећали, препоручује се филателистима да као правило усвоје савет да код сваке марке, коју имају, проуче особине и карактеристике штампе, папира, водознака и зупчања. Такође се препоручује да се код набавке ређих марака, скупљих варијаната, марака са претисцима и са мешовитим зупчањима, обраћају за савет старијим и искуснијим друговима, а у потребним случајевима и званичним испитивачима Савеза филателиста.

Стручна филателистичка штампа увек води борбу против фалсификата. Постоје чак и нарочите књиге и часописи који се баве искључиво питањем фалсификата. Описују се поједини познати фалсификати и знаци за њихово разликовање од правих марака. Корист од оваквих описа је, понекипут, веома релативна, јер описати се могу само они фалсификати, који су познати писцу описа, а од те марке може постојати и више разних фалсификата, у сасвим различитој изради, који писцу нису били познати и стога нису ни описани. На тај начин неописане врсте фалсификата недовољно упућени филателисти могу сматрати за праве и оригиналне. Приликом описивања фалсификата морају се најдетаљније описати и све различитости праве марке, јер у противном случају једна варијанта праве марке, која није описана, може лако бити сматрана за фалсификат. У томе је највећа тешкоћа описивања фалсификата, као и коришћења описа од стране филателиста — почетника.

Друго издање каталога „Југофилателија“ увело је корисну новину: код многих издања стављена је напомена да постоје фалсификати марака или претисака. Међутим, те напомене нису стављане свуда где треба, јер постоје фалсификати неких издања, где нема те напомене, на пример код марака издања Србије из 1866 године.

— крај —

Л. Фишер

Историја униформе Британске поште

Поштанска установа води своје порекло из времена пре више стотина година. Наравно, у оно време она није била слична данашњој поштанској служби, али у току њеног развоја, а нарочито у XVI веку стигла је дотле, да су њени курири обавезно морали носити униформу или, у најмању руку, једнообразне капе. Из историје породице Турн-Таксис, и то из времена члана те породице Рогера Таксиса, — а то је било концем XVI века, сви су поштански курири били униформисани. О томе постоје документа, чак писана документа.

И у Енглеској су поштанске службенике униформисали прилично рано. По једном документу из 1590 године градски сенат Абердена у Шкотској одлучио је да тадашњи градски поштар Александар Тајлор мора носити плаву униформу, да би се разликовао од осталих градских службеника. Он је поред тога морао носити на десној руци и сребрну плочицу са угравираним градским грбом. То је први писани докуменат о обавезном униформисању поштанских службеника, односно курира, и према томе је Александар Тајлор

први униформисани поштар поред поштара Роберта Таксиса. Скоро пуних 150 година немамо никаквих других података о томе, да ли су и после 1590 године поштари носили униформе, — све док генерални тајник Британске поштанске дирекције, Јозеф Гудман није 1728 године издао наредбу, према којој су британски разносачи писама морали на видном месту своје одеће носити месингану плочицу с угравираним краљевским грбом. То, наравно, још није униформа, па је према томе не бисмо могли ни назвати униформом. О првој британској униформи пише Валтер Скот у једној својој песми, у којој говори о Удштоку:

У брзом галопу од Ковентрија
Курир, који црвен капут имаде
Задихано, дрхтавим гласом прича

Како храбри јунак Лунсфорд паде...
У оригиналном енглеском тексту то гласи: „Riding in a red rocket”; преведено, то значи у црвеном рокету, а ту се у ствари види да се ради о капуту, јер је рокет горња одећа без рукава, а то није друго него капут. Како је у старој Енглеској црвена боја била симбол краљевске боје, природно је да је таква боја изабрана и за поштанске курире. Црвена боја је и данас саставни део на реверима поштанских униформи, а у палати лондонске Генералне дирекције пошта и данас су портири у црвеној униформи.

По предмету поштанских униформи први пут је енглеском парламенту поднет предлог у буџету за 1793 годину. Тада је униформисано свега 140 разносача писама, а за њихово униформисање тада је утрошено свега 500 фунти стерлинга. 140 година касније, дакле, 1933 године униформе за енглеске поштаре су стајале 200 хиљада фунти стерлинга. Ова огромна разлика најјасније показује колики је напредак учињен у поштанској служби, односно колико је и како примитивно стање било на пошти крајем XVIII века. Тако је, на пример, при британској пошти у 1763 години био запослен свега један службеник и два помоћна службеника, а финансиско одељење је имало три намештеника, док су у рачуноводству радила само двојица. Запослена су била још два службеника, али делокруг њихова рада био је отварање писама, на којима није било франкатуре, да би утврдили идентитет пошиљаоца писма.

У то време су друмови у Енглеској били у врло рђавом стању; најчешће су били узани, а рупе су затрпаване овде комадима ломљеног камена. Но већ 1820 године стање се изменило на боље, јер је тада започета изградња модерних путова по нацртима Мак-Аадама.

Из извештаја једног поштанског вишег контролора из 1805 године сазнајемо да је старост већине енглеских поштара била 14—16 година, које је држава плаћала

мизерно. Већина курира није имала чак ни униформе. Стога овај контролор држи да је пожељно ове младиће заменити старијим куририма.

Саобраћај поштанским колима започео је 1784 године и то на релацији Лондон—Ливерпул. Пут од 118 миља поштанска кола су преваљивала за 20 часова, што одговара просечној брзини од 6 миља на час. Ранији управник позоришта, Палмер, кога је влада поставила за генералног директора пошта, први је увео поштански саобраћај колима и о томе је дао ову изјаву: „Уместо да је пошта најбржа, она је код нас најспорија установа; томе би се требало помоћи одмах”. Један од узрока спорости саобраћаја бејаше несигурност путева и мноштво разбојника поред путева. На дневном реду је било да су поштанска кола нападана од разбојника и путници пљачкани. Палмер се енергично заузео да се овоме стане на пут и по његовом настојању уза свака кола је била добро наоружана пратња, коју је плаћала пошта. Наравно, да су и ови пратиоци носили униформу. Поштански кочијаши, оружани пратиоци и водичи у то време су имали униформу упадљиво црвене боје, украшену златним гајтанима. Ова униформа се задржала код поште све до средине XIX века.

Од 1793 до 1855 године униформа лондонских поштара је изгледала овако: на глави су носили високи цилиндар с краљевским грбом, а капут им је био без рукава, упадљиво црвене боје. У левој руци су носили поштанску врећу с писмима за уручење, а у десној им је било звонце, којим су јављали грађанству да се приближавају, односно да долазе. Ово сигнализационо звонцетом преузели су од кинеске поште, односно од бечке Хардијеве поште. Кинески поштански курири први су употребљавали звонце, а Хардијеви поштари су пак са чегртаљкама обилазили улице Беча. Но чегртаљка није одговарала лондонским улицама, те су уместо њих усвојили звонце.

Енглески поштари су тек 1862 године први пут добили униформу, која, у главном, личи на данашњу њихову униформу. На реверу капута њихове униформе постоје ознаке њихових чиновна.

Све појединости о униформама британске поште сакупљене су у „Алберт”-музеју; из онога што је сакупљено у овом музеју можемо створити закључак кроз какве је ванредне промене пролазила поштанска установа.

Podružnicama i pretplatnicima!

Mole se svi koji nisu platili dužnu pretplatu do kraja marta 1952 godine da nam odmah pošalju na naš tek. rač. 104-903317

ZNAMENITI LJUDI NA MARKAMA

ABU-l-Ala ul-Maarri (973 Maarrah — 1057). Arapski pesnik i filozof. Ime je dobio po svom rodnom mestu. U detinjstvu je izgubio vid i kao slepi pesnik i đak učio je u Alepu jezik i pesništvo. Godine 1007 otišao je u Bagdad, da proba sreću na dvoru kalife. Tražio je društvo slobodumnih ljudi i filozofa. Od tog doba njegove pesme pokazuju isto pesimističko raspoloženje, koje nalazimo i kod njegovih prethodnika. U svojim pesmama pazio je da upotrebljava što starije i najbiranije izraze. U svom slobodoumlju on se nije bojao da podražava i Koran, što je bilo u očima pravovernika nečuven greh. U njegovim asketskim propovedima napisanim u slikovima pre se ogleda njegovo pesimističko shvaćanje nego religiozno ubeđenje. Njegova su dela skoro sva sačuvana.

Sirija je izdala 1934 g. jednu marku sa slikom Abu-l-Ala ul-Maarri. (Scott A 24).

ADDAMS, Jane (1860 Cedarville, Ill. — 1935). Američki sociolog. Diplomirala je na Rockford College-u. Od 1889 g. sa Ellen Gates Starr aktivno učestvuje u socijalnom po-

reću, te ima velik uticaj na javni život Čikaga. Ona je na čelu pokreta za prava žena i za njihovo pravo glasa, a učestvuje i kao inicijator u raznim pokretima za mir. Ona učestvuje na Međunarodnom kongresu žena u Hagu kada je Internacionalna liga žena za mir bila osnovana; bila je izabrana za predsednicu ove lige. Ona je izdala mnogo knjiga o svom radu i svojim idejama. Dobila je i Nobelovu nagradu za mir.

S. A. D. izdale su 1940 g. u čast američkih naučnika jednu seriju maraka i u okviru ove serije jednu marku sa slikom J. Addams. (Scott A 337). Turska je izdala 1935 g. jednu seriju maraka u spomen održanog 12 kongresa Međunarodnog saveza žena u Istanbulu 1935 g. i u okviru ove serije jednu marku sa slikom J. Addams. (Scott SP 17).

AHMED Mirza (1898—1930). Šah Persije. Sin Ali M. Mohameda (vidi ALI M. M.), koji je lišen prestola zbog svojih firanskih sklonosti. Ahmeda je popeo na presto parlament 1909 g. kao zakonitog ustavnog vladara Persije. Za regenta su pored četrnaesto-

godišnjeg kralja odredili princa Asada el Mülk, koji je odmah, u ime kralja, iznova sazvaio parlament. Ahmed je lišen prestola 1925 g.

Persija je izdala 1911—13 i 1924—25 po jednu marku sa slikom Ahmeda. (Scott A 32, A 37).

ALI Mirza Mohamed (1872—1925). Šah Persije. Došao je na presto posle smrti svog oca Muzaffar-ed-Dinaš, 8 I 1907 g. Vaspitavali su ga evropski profesori. Odmah posle dolaska na presto hteo je da menja novi ustav i zato je došao u sukob sa parlamentom, ali ga je zatim ipak potpisao. Dana 28 II 1908 g. izvršen je na njega atentat sa bombom. Atentat nije uspeo i on je pobjegao iz glavnog grada — Teherana, pozvao je Rusiju u pomoć i kada je parlament odbio da mu izda lica za koje je on smatrao da su zaverenici, on je uz pomoć kozaka, koje je dobio od Rusije, pucao topovima na zgradu parlamenta i rasterao je poslanike. On se tada vratio u Teheran, ukinuo je ustav da bi vladao potpuno apsolutistički. Dana 15 jula je uspela partija ustanika da zauzme Teheran. Tada je na brzinu sazvan parlament, te 16 jula 1909 g. Ali M. Mohamed je lišen prestola, te je prebegao u Rusiju. Na presto je došao njegov četrnaestogodišnji sin Ahmed Mirza (vidi AHMED M.). Godine 1912 Ali

M. Mohamed je skupio trupe sa kojima je hteo da upadne u Persiju. Ovaj poduhvat mu nije uspeo. Živeo je u Odesi.

Persija je izdala 1908—9 g. dve marke sa slikom Ali M. Mohameda (Scott A 29, A 30).

ALBUQUERQUE, Affonso d' (1453 Alhandra, pored Lisabona — 16 XII 1515 na moru blizu Goa-e). Čuven portugalski admiral i vice-kralj Indije, osnivač portugalske vlasti na Istoku. Vaspitavao se na dvoru kralja Alfonsa V. Rano je stupio u vojnu službu. U XV stoleću, kada su Španci osvojili Ameriku, Portugalci su hteli na istoku da steknu slične bogate oblasti. To su uspeli da izvedu uglavnom zahvaljujući Albuquerque-u On se

već prethodno istakao u severnoj Africi i u borbama protiv Turaka, a 1503 g. je napravio prvi svoj put u Indiju po nalogu tadašnjeg portugalskog kralja Emanuela I. Godine 1506 otplovio je ponovo u Indiju u društvu Tristao da Cunha sa tajnim zadatkom da smeni tadašnjeg vice-kralja, Francisca d'Almeidu (vidi Almeida). Međutim Almeida ga je bacio u zatvor i tek 19 XII 1509 g. mu je predao vlast. Posle toga, Albuquerque je između 1510—15 g., zauzeo Goa, Malaku, Ceylon i Ormuz. Kraljevi Pegua i Siam, kao i persijski šah, tražili su njegovo prijateljstvo. Bio je veliki vojskovođa, vešt državnik i uspeo je da zadrži osvojena područja. Sa pobeđenima je postupao blago i strpljivo. Međutim neprijatelji su ga optužili kod kralja

da želi da postigne samostalnost, te ga je kralj opozvao. On je pošao, ali zdravstveno slomljen, nedaleko od Goa-e je umro. Život

mu je opisao sin Bras d'Albuquerque u delu »Commentarios de grande Affonso d'Albuquerque«. Sinu je kralj dodelio titulu princa. Portugalija, odnosno njene kolonije izdale su po jednu marku sa slikom A. d'Albuquerque-a i to: Angola 1938 g. (Scott A 19) i Portugalska Indija 1946 g. (Scott A 35).

ALMEIDA, Francesco d' (oko 1450—1510 kod rta Dobre Nade). Portugalski admiral, vice-kralj Indije. Potiče iz grofovske porodice Abrães. U borbi protiv Mavara, naročito pri zauzeću Granade toliko se istakao, da ga je kralj Emanuel I. 1505 g. imenovao za prvog vice-kralja istočne Indije. On je uspostavio vlast Portugalaca u istočnoj Indiji. Mlečani, koji su do tada jedini trgovali sa Indijom, pobojali su se od novog konkurenta — od Portugalaca, te su podigli svoje saveznike Egipćane protiv Portugalaca. Portugalci su rado prihvatili rat, od kojeg su očekivali slavu i bogatstvo. Međutim Egipćani su 1507 g. u pomorskoj bitci potukli Portugalce, koje je vodio sin Almeide — Lourenço koji je u ovoj bitci i život izgubio. Međuvremeno je stigao A. d'Albuquerque (vidi ALBUQUERQUE) koji je trebao da smeni starog Almeidu. Almeida nije hteo da preda vlast, dok ne bude osvetio u borbi palog sina, te je Albuquerquea bacio u tamnicu. Godine 1509 on je kod Diu potukao neprijateljsku flotu i zatim 19 XII 1509 g. predao je vlast Albuquerqueu. Ali nije više dospelo u domovinu, jer ga je u jednoj borbi protiv Hotentota, kod rta Dobre Nade, jedna neprijateljska strela smrtno pogodila.

Portugalija, odnosno njena kolonija Istočna Indija izdala je 1946 g. jednu marku sa slikom F. d'Almeida. (Scott A 37).

Наше **МАРКЕ**

МАРКЕ ЗА „ДАН АРМИЈЕ“

Kao što smo objavili u uvodnom članku broja 12 za 1951 godinu Glavna direkcija pošta pustila je u tечај povodom прославе десетогодишњице Југословенске Народне Армије две пригодне марке: једну за редовну пошту од 15 динара и једну за ваздушну пошту од 150 динара.

Прва марка, за редовну пошту, има слику борца Југословенске Народне Армије са машинком на стражи крај граничног камена; лево од њега је споменица бораца из 1941 године) испод ње је датум „1941 • 22 XII • 1951“ (дан оснивања прве регуларне војне јединице наше армије и дан прославе десетогодишњице) иза споменице и пригодног датума је пет ловорових гранчица. У врху слике је натпис „ДАН АРМИЈЕ“, а у дну „FNR JUGOSLA-“

NOS TIMBRES-POSTE

TIMBRES-POSTE COMMEMORATIFS »JOUR-NEE DE L'ARMEE«

Comme nous avons déjà publié dans l'article d'introduction de notre revue N. 12 de l'année 1951, la Direction générale des postes a mis en cours deux timbres-poste commémoratifs à l'occasion du 10e anniversaire de l'Armée populaire yougoslave: l'un de 15.— Din. pour la poste ordinaire et l'autre de 150.— Din. pour la poste aérienne.

Le premier timbre, celui pour la poste ordinaire, représente le combattant de l'Armée populaire yougoslave, armé de fusil automatique, en sentinelle près de la borne frontière; à sa gauche se trouve la médaille commémorative du combattant de 1941; au-dessous d'elle figure les millésimes »1941 —

VIJA". — Цртеж Мате Зламалика, ак. сликара из Београда. Штампа у офсету Завода за израду новчаница у Топчидеру. Папир бео; боја црвена; гума жућкаста; зупчање чешљасто $12\frac{1}{2}$; величина слике $25\frac{1}{2} \times 32\frac{1}{2}$ мм; облик усправни правоугаоник. Величина табака 81 (9×9) комада. Величина издања 10,000.000. — Пуштена у течај 29. XI. 1951.

Марка за ваздушну пошту од 150 динара је са сликом Маршала Тита са леве стране слике, а са десне стране је симболично претстављена изградња индустрије и наоружања. У горњем десном углу је натпис у три реда „ДАН АРМИЈЕ / 22 • XII • 1941 • 1951 / AVIONSKA POŠTA“; у дну слике „FNR JUGOSLAVIJA“. — Цртеж је израдио Сретен Грујић, графичар из Београда. Штампа у дубокотиску на белом папиру за дубокотисак код Завода за израду новчаница у Топчидеру; боја плава; гума жућкаста; зупчање чешљасто $12\frac{1}{2} \times 25\frac{1}{2}$ мм. Величина табака 25 (5×5) комада. Величина издања 100.000 комада. — Пуштена је у течај 22. XII. 1951.

Наш сарадник, С. Манжелеј утврдио је да је папир на коме су штампане ове марке од 150 динара у исто време и једнострано заштићен папир.

О овом папиру види детаљније разлагање у чланку „Заштићени папир код марака Југославије“ написаном од истог сарадника, отштампаном у нашем листу бр. 8 за 1950 г.

НОВЕ РЕДОВНЕ ФРАНКО МАРКЕ ОД 2 И 8 ДИНАРА

Решењем Главне дирекције пошта Бр. 2333/52 од 13 фебруара 1952 пустиће се у течај још две марке у допуну серије другог издања редовних поштанских франко-марака са мотивима из разних грана привреде, и то:

- 1) марка од 2 динара са сликом мотива из пољопривреде (жетва), ружичасто-карминасте боје;
- 2) марка од 8 динара са сликом мотива из рударства, ултрамарин-сиве боје.

СТТ-ВУЈА — ПРОСЛАВА 75-ГОДИШЊИЦЕ СВЕТСКОГ ПОШТ. САВЕЗА

Поводом прославе 75-годишњице Светског поштанског савеза у Берну, Управа

22. XII. — 1951« (la date de la formation de la le unité militaire de notre armée et celle de la célébration du 10e anniversaire); derrière la médaille et la date de circonstance sont les cinq feuilles de laurier. En haut du dessin figure l'inscription »DAN ARMIJE« et en bas »FNR JUGOSLAVIJA«. Le dessin est dû au peintre académicien Mate Zlamalik. L'impression en offset dans l'Institut d'impression des billets de banque à Toptchider. Papier blanc; couleur rouge; gomme jaunâtre; dentelure en peigne $12\frac{1}{2}$; format du dessin: $25\frac{1}{2} \times 32\frac{1}{2}$ mm, rectangle vertical; imprimé en feuille de 81 (9 × 9) pièces. Tirage: 10,000.000.— exemplaires. Ce timbre a été mis en circulation le 29 novembre 1951.

Le timbre de 150.— Din. pour la poste aérienne est à l'effigie du Maréchal Tifo du côté gauche du timbre et, à droite, le des-

sin représente symboliquement les objets d'établissement industriel et d'armement. Au coin droit supérieur figure l'inscription en trois lignes DAN ARMIJE / 22. XII. 1941—1951 / AVIONSKA POŠTA«; au-dessous du dessin est la légende »FNR JUGOSLAVIJA«. Le dessin a été exécuté par Sreten Grujić, graveur de Beograd. L'impression en taille-douce sur le papier blanc pour la taille-douce à l'Institut d'impression des billets de banque à Toptchider; couleur: bleu; gomme jaunâtre; dentelure en peigne $12\frac{1}{2}$; format du dessin: $32\frac{1}{2} \times 25\frac{1}{2}$ mm; format du timbre: rectangle horizontal. Imprimé en feuille de 25 (5 × 5) pièces. Tirage: 100.000 exemplaires. Ce timbre a été mis en cours le 22 décembre 1951.

Notre collaborateur, S. Manzelej, a établi que le papier sur lequel ont été imprimés ces timbres de 150.— Din. est, en même temps, le papier de sûreté.

NOUVEAUX TIMBRES-POSTE D'AFFRANCHISSEMENT DE 2.— ET 8.— DINARS

Par le décret de la Direction générale des postes No. 2333/52 du 13 février a. c. ils seront mis en cours encore deux timbres-poste au supplément de la série de la IIe émission des timbres-poste réguliers d'affranchissement aux motifs des diverses branches de l'économie nationale, à savoir:

- 1) de 2.— Din. au motif de l'agriculture (moisson), rose-carminé;
- 2) de 8.— Din. au motif de l'exploitation des mines, gris-outramer.

TIMBRES-POSTE »СТТ-ВУЈА« POUR COMMEMORER LE 75e ANNIVERSAIRE DE L'UNION POSTALE UNIVERSELLE

Afin de commémorer la fête du 75e anni-

ПТТ у Копру издала је, са одобрењем Војне управе ЈНА, серију марака са вредностима 5.—, 15.— и 25.— динара.

Марке су израђене према нацртима академског сликара Јовановића из Београда.

Марка од 5.— динара штампана је у 21.000 примерака, од 15.— динара у 21.500 примерака и од 25.— динара у 24.000 примерака.

Марка од 5.— динара претставља слику главног трга у Копру, изнад кога кружи авион. У левом горњем углу је назначење вредности, а у доњем левом углу „СТТ-ВУЈА“, у десном горњем делу је натпис „Зрачна пошта“, у десном доњем делу пак „УПУ 1874—1949“. Боја је светло мрка. Величина слике 30×25 мм.

Марка од 15.— динара је у кобалтно-плавој боји, претставља слику црквице и

versaïre de l'Union Postale Universelle l'Administration des PTT à Koper a émis, en accord avec le Gouvernement militaire de l'Armée populaire yougoslave, une série des timbres-poste en valeurs de 5.—, 15.— et 25.— Din.

Ces timbres ont été exécuté d'après les projets du peintre académicien A. Jovanović de Beograd.

Le timbre de 5.— Din. a été imprimé en 21.000 exemplaires; de 15.— Din. en 21.500 et de 25.— Din. en 24.000 exemplaires.

Le timbre de 5.— Din. reproduit l'image de la place principale à Koper survolée d'un avion. Au coin gauche supérieur figure l'indication de la valeur et au coin gauche du bas »STT-VUJA«; au coin droit du haut se trouve la légende »ZRAČNA POŠTA« et au-dessous à droite »UPU 1874—1949«. Couleur: brun clair. Format du dessin: 30 × 25 mm.

торња на Пиранском рту здравља, изнад кога кружи авион. У левом горњем углу је ознака „УПУ 1874—1949“ и натпис „Пошта аереа“. У доњем левом углу је натпис „СТТ-ВУЈА“, а у десном је означена вредност „ДИН. 15“. Величина слике 25×30 мм.

Марка од 25.— динара има зеленкасту боју, са сликом „Палас“ хотела у Порторожу, изнад кога кружи авион. У горњем левом делу је означено „Авионска пошта“, у доњем левом углу је означена вредност „25 ДИН“, а у десном делу натпис „СТТ-ВУЈА; у горњем десном углу је натпис „УПУ 1874—1949“. Величина слике 30×25 мм.

Штампање је извршено у штампарији „Људске правце“ у Љубљани, у бакротиску, у табацима по 50 комада.

Гумирање и перфорирање извршио је Завод за израду новчаница у Београду. Перфорација линијска 12¹/₂.

Марке ће бити у продаји од 4 фебруара до 30 марта 1952 године, са важењем до 30 јуна 1952.

Инж. Јошко Симончић

Le timbre de 15.— Din. cobalt, représente l'image d'une petite église et du clocher au Cap de la Santé de Piran survolé d'un avion. Au coin gauche supérieur figure la légende »UPU 1874—1949« et l'indication »POSTA AEREA«. Au coin gauche du bas se trouve l'inscription »STT-VUJA« et à droite l'indication de la valeur »Din. 15«.

Le timbre de 25 Din., verdâtre, reproduit l'image de l'hôtel »Palace« à Portoroze survolé d'un avion. Au coin gauche supérieur figure la légende »AVIONSKA POŠTA« et en bas, à gauche, l'indication de la valeur »25 Din.« et à droite »STT-VUJA«. Au coin droit du haut se trouve l'inscription »UPU 1874—1949«. Format du dessin: 30 × 25 mm.

L'impression a été effectuée à l'Imprimerie »Ljudska pravica« à Ljubljana, en taille-douce, en feuille de 50 timbres.

Le gommage et la perforation ont été exécutés à l'Institut d'impression des billets de banque à Beograd. Dentelure en ligne 12¹/₂.

Ces timbres seront en vente du 4 février au 30 mars a. c. et resteront valables pour l'affranchissement jusqu'au 30 juin 1952.

ЈАК НАБОР ХАРТИЈЕ НА МАРКИ ОД 12.— ДИН. ИЗ СЕРИЈЕ „ПРИВРЕДА“

Од једног члана новосадске подружнице СФС примили смо марку од 12.— дин.

из серије „привреда“ која је услед превијања хартије напола отштампана. — Као што се види ово је десета марка у табаку.

МАРКА ОД ДИН. СА СЛИКОМ ЈАЈЦА БЕЗ ВОДОПАДА

Боривоје Бировљев, члан Подружнице „Сава“ приказао је једну марку од 3 дин. црвену са сликом Јајца из редовног издања са партизанским мотивима, на којој нема водопада, само са неколико белих нејасних вертикалних цртица; свакако је настало од клишеа са сувише премазаном бојом. Ове марке су нађене у Коњицу и у Мостару у трећем хоризонталном реду, на трећем или четвртном месту.

А.

МАРКЕ ИЗ ПРИВРЕМЕНОГ ИЗДАЊА ОД 2 Д. ЗЕЛЕНЕ Бр. 255 СА ЗАШТИТНОМ ТРАКОМ

Миле Поповић из Панчева приказује један пар марака од 2 дин. зелених са сликом Маршала Тита и са претиском „ФНР ЈУГОСЛАВИЈА“ у хоризонталном реду са делом заштитне траке преко целе дужине једне и преко једног дела друге марке. Заштитна трака је захватила у марке изнад зупчања. Марке су из доњег хоризонталног реда у табаку.

Нове **МАРКЕ**

ALBANIJA

22. XI. 1951, o desetogodišnjici albanske komunističke omladine, serija spomen-maraka: 2.50 L. smeđa (omladina u borbi), 5 L. plava (omladina na poslu) i 8 L. ljubičasta (slike četiri mlada heroja); na svima prigodni natpis u dva reda »23 NENDOR 1941—1951 / 10 VJETORINI TEMELIMIT TE RINIS KOMUNISTE«.

ARGENTINA

1) U decembru 1951 jedna spomen marka povodom poslednjih izbora, na kojima su i žene uzele učešća: 10 c. ljubičasta (alegorijska slika žene sa zadobivenim političkim pravima, sa natpisom po okviru slike »REPUBLICA ARGENTINA DERECHOS DE LA MUJER«).

2) U decembru 1951, jedna dobrotvorna marka za vazdušni saobraćaj sa doplatkom u korist fonda Eve Peron: 2.45 P. + 7.55 P. zelena (sa slikom »Pietas« Mikel-Andela).

AUSTRALIJA

U decembru 1951 promena tipa i boje jedne vrednosti za redovne poštanske potrebe: 3 d. zelena (sa slikom kralja Đorđa VI novog tipa).

AUSTRIJA

3. I. 1952. dopunska vrednost serije maraka za vazdušni saobraćaj: 20 Š. smeđe-crna (sa slikom orla u letu).

BELGIJA

17. XII. 1951, serija dobrotvornih maraka sa doplatkom u korist borbe protiv tuberkuloze; 8 vrednosti sa raznim slikama: 20 + 5 c. crvena, 65 + 10 c. plavo-ljubičasta, 90 + 10 c. smeđa i 1.20 F. + 30 c. ljubičasta (sve četiri sa slikom lorenskog krsta), 1.75 F. + 75 c. crna (zamak Beersel), 3 + 1 F. zeleno-maslinasta (zamak Horst), 4 + 2 F. plavo-ljubičasta (zamak Lavaux) i 8 + 4 F. sivo-zelena (zamak Veves, blizu Dinant-a).

BRAZILIJA

10. XII. 1951, o »danu knjige«, prigodna marka: 1.20 Sg. smeđe-žuta (sa slikom karte Brazilije i knjige preko nje).

VATIKAN

U decembru 1951, o navršetku 800 godina od smrti Gracijana, italijanskog kanoniste i Ivorca »Decretum Graziani«, izdate su dve marke sa Gracijanovom slikom; 300 L. ljubičasta i 500 L. plava.

VENECUELA

U decembru 1951. izdata je 6 serija grbova, države Anzoategui, sa glavnim gradom Barcelona, koja se sastoji iz: a) 6 vrednosti za redovnu poštu: 5 c. zelena, 10 c. crvena, 20 c. plava, 40 c. nerandžasta, 45 c. ljubičasta i 3 B. siva; — b) 8 vrednosti za vazdušnu poštu: 5 c. plavo-zelena, 10 c. ružičasta, 15 c. smeđa, 30 c. plava, 50 c. crvena, 60 c. maslinasta, 1 B. ljubičasta i 2 B. sivo-ljubičasta.

GVINEJA ŠP.

5. XII. 1951, za međunarodnu konferenciju zapadnih Afrikanaca, izdate su 2 marke sa istom slikom — crna geometra pred teodolitom: 50 c. nerandžasta i 5 P. tamno-zelena.

EGIPAT

Izdata je i poslednja vrednost iz serije za redovnu poštu, sa izmenjenom kraljevom slikom, a sa okvirom kao kod prethodnih maraka sa kraljevom slikom: 50 p. zelena i smeđa.

ETIOPIJA

1) U decembru 1951, serija dobrotvornih maraka sa doplatkom u korist borbe protiv tuberkuloze, sa istom alegoriskom slikom na svima markama — amblemom etiopskog ministarstva narodnog zdravlja: 5 + 2 c. zelena i crvena, 10 + 3 c. žuta i crvena, 15 + 3 c. plava i crvena, 30 + 5 c. crvena, 50 + 7 c. smeđa i crvena i 1 D. + 10 c. ljubičasta i crvena.

2) U decembru 1951, serija spomen-maraka sa doplatkom, izrađenih od maraka izdatih za izložbu 1949 godine sa plavim prigodnim pretiskom, sada sa novim crnim pretiskom »1951« i crtom preko ranije godine 1949: 5 na 12 c. ružičasta, 8 na 8 c. nerandžasta, 15 na 30 c. smeđe-žuta, 70 na 70 c. jorgovanasta i 80 c. na 1 D. karminasta.

INDIJA PORT.

U januaru 1952, o navršetku 300 godina od rođenja oca José Vaz-a, serija spomen-maraka, sa slikama: (a) portret slavljenika, (b) frontalna fasada crkve u Sankoali, (c) oratorijum: 1 r. zeleno-plava (a), 2 r. crvena i nerandžasta (b), 3 r. sivo-smeđa (a), 1 T. crno-plava (b), 2 T. ljubičasta (a), 2 T. zeleno-crna i maslinasta (b), 9 T. plava (a), 10 T. ljubičasta (b) i 12 T. smeđa i maslinasta (c).

ITALIJA

U decembru 1951, nova vrednost marke za ekspresna pisma, ranijeg tipa, sa nogom sa krilima: 50 L. ljubičasta.

JAPAN

1) U decembru 1951, dopunska vrednost serije poštanskih maraka u tečaju, sa slikom glave nekog božanstva: 10 yen. smeđe-crvena.

2) U decembru 1951, dve nove dopunske vrednosti serije maraka za vazdušni saobraćaj sa istom slikom na obema markama —

avion iznad pagode: 25 yen. zeleno-plava i 30 yen smeđe-karminasta.

KUBA

1) U decembru 1951, spomen izdanje na Antonija Guiterasa, koje se sastoji iz: a) maraka za redovnu poštu: 1 c. zelena (sa slavljenikovom slikom), 2 c. crvena (Guiteras u svom kabinetu) i 5 c. plava (sa slikom kuće u Matanzasu); — b) maraka za vazdušni saobraćaj, sa legendom »CORREO AEREO«: 5 c. ljubičasta (kao ona od 1 c.), 8 c. zelena (kao ona od 2 c.) i 25 c. (kao ona od 5 c.); — c) blok sa svih šest vrednosti, zupčan, veličine 125 × 133 mm., sa kubanskim crbom i sa natpisom »REPUBLICA DE CUBA — CORREOS« iznad maraka, a sa natpisom »IN MEMORIAM ANTONIO GUI TERAS HOLMES / NOVIEMBRE 22. 1906 — MAYO 8. 1935« ispod maraka, — sve u smeđe-crnoj boji; — d) isti blok, nezupčan i sa grbom i natpisom u zelenoj boji.

2) U decembru 1951, za Božićne praznike izdate su 2 marke sa istom slikom — cvet u okviru od zvončića: 1 c. zelena i crvena i 2 c. crvena i zelena.

KOLUMBIJA

U decembru 1951, pri nacionalizaciji petroleja, izdata je jedna spomen marka, izrađena od poštanske marke iz 1935 godine, sa crnim pretiskom u tri reda »REVERSION / CONCESION MARES / 25 Agosto 1951«: 2 c. crvena.

KOREJA JUŽNA

U decembru 1951, provizorna marka za vazdušni saobraćaj iz 1950 godine sa crnim pretiskom nove vrednosti: 500 wen. na 150 wen. plava.

MAĐARSKA

1) 21. XII. 1951, za otkrivanje Staljinove statue u Budimpešti, 2 prigodne marke sa slikom izvršenja toga čina: 60 f. crvena i 1 f. plava.

2) U decembru 1951, nova serija portomaraka sa istim crtežom na svima markama — brojka i iznad nje poštanski rog, sve u smeđoj boji: 4, 6, 8, 10, 14, 20, 30, 40, 50 i 60 f., 1.20 i 2 f.

NEMAČKA — BERLIN (Zap. sektor)

23. XII. 1951, druga serija sa slikom berlinskog zvona slobode sa klatnom sa desne strane: 10 pf. zelena i 20 pf. crvena.

NEMAČKA IST.

15. XII. 1951, druga vrednost iz serije »Nemačko-sovjetskog prijateljstva«: 12 pf. plava sa slikama Pavla Bikova i Erika Birta.

PERU

U decembru 1951, o 400-godišnjici univerziteta San Markosa, izdata je serija spomen-maraka za vazdušnu poštu: 30 c. siva (slike osnivača univerziteta Thomas-a de San Martin u Contreras i kapetana Jeronima de Aliaga u Ramirez), 40 c. plava (univerzitet), 50

č. ružičasta (manastir Sv. Dominga, u kome je bio prvi put univerzitet), 1.20 S. zelena (slike u medaljonima Pedra de Penualta Barneuyo Rocha u Benavides, Thomas de San Martin u Contreras, José Baquinajo u Carrillo de Cordova), 2 S. siva (slike u ovalnim medaljonima Toribio Rodriguez de Mendoza u Collantes, José Hipolito Unanue u Pavon i oca peruvijanske medicine José Cayetano Heredia u Garcia) i 5 S. siva i zlatna (grbovi univerziteta).

POLJSKA

15. XI. 1951, za poljski muzički festival, izdate su dve marke sa istom dvojnomo slikom — Šopena i Montijuske: 45 gr. sivo-crna i 90 gr. crvena.

PORTUGALIJA

8. I. 1952, u čast narodnog muzeja kola u Lisabonu, izdata je serija maraka sa slikama raznih karuca: 10 c. ljubičasta (iz XVI veka), 20 c. crna (iz XIX veka), 50 c. plavo-zelena (iz XVIII veka), 90 c. zelena (iz XVI veka), 1 E. crna (iz XVIII veka), 1.40 E. karminasta (iz XVIII veka), 1.50 E. jorgovanasto-crvena (iz XIX veka) i 2.30 E. plava (iz XVIII veka).

RODEZIJA JUŽNA

U novembru 1951, jedna dopunska vrednost iz serije porto-maraka, izdatih u oktobru 1951, izrađena od engleske porto-marke iz 1938 godine sa crnim pretiskom u dva reda »SOUTHERN / RHODESIA«: 1/2 d. zelena.

RUMUNIJA

1) U decembru 1951, nastavak izdanja serije propagandnih maraka petogodišnjeg plana 1951—1955: 7 L. zelena i žuta (mašine za poljoprivredu) i 35 L. ljubičasta (izgrađivanje industriskih zgrada).

2) U decembru 1951, o 25-godišnjici od smrti heroja radničke klase i člana centralnog komiteta komun. partije, Pavela Tcaceo, izdata jedna prigodna marka sa slikom slavljenika: 10 L. smeđe-crna.

RUSIJA

1) 6. XI. 1951, o 34-godišnjici Oktobarske revolucije, dve spomen-marke: 40 kop. plava i crvena sa slikom Kremljina i 1 P. smeđa i crvena (hidroelektrična stanica); na obema su još dvojne slike Lenjina i Staljina u medaljonima.

2) 28. XI. 1951, velika ostvarenja komunizma; serija hidroelektričnih konstrukcija na 5 propagandnih maraka: 20 kop. smeđa i ljubičasta (stanica Kahovski), 30 kop. smeđa i plava (kanal Don—Volga), 40 kop. smeđa i zelena (stanica Staljingrad), 60 kop. plava i smeđa (prokopavanje turkmenskog kanala) i 1 R. nerandžasta i zeleno-crna (stanica Kulbišev).

3) U decembru 1951, propagandna marka o potpisivanju apela za mir: 40 kop. crna i crvena (potpisivanje apela).

4) U decembru 1951, u čast čehoslovačke narodne republike izdato je 5 maraka: 20 kop. crne / ružičasta (spomenik), 25 kop. crveno-smeđa (spomenik), 40 kop. crvena / žuta (slika J. Fučika), 60 kop. siva (praški zamak) i 1 R. siva (spomenik).

5) U decembru 1951, o 150-godišnjici od rođenja ruskog matematičara Ostrogradskog, izdata je jedna spomen marka: 40 kop. crna i ružičasta (sa slikom slavljenika).

S. A. D.

1) 1. I. 1952, o 200-godišnjici rođenja tvorca zastave S. D., Betsy Ross izdata je spomen marka: 3 c. (Betsy Ross predaje zastavu Vašingtonu).

2) 15. I. 1952, o 50-godišnjici postojanja 4 H Kluba (društva mladih seljaka), izdata jedna prigodna marka: 3 c. zelena (selo, detelina sa četiri lista i seljak i seljanka — članovi kluba).

TRISTAN DA KUNHA

1. I. 1952, serija provizornih maraka za redovne pošte, izrađenih od maraka Sv. Jelene iz 1938 godine, sa istom slikom kod svih maraka — grb Sv. Jelene i slika kralja Đorđa VI u medaljonu, sa pretiskom u dva reda »TRISTAN DA CUNHA«: 1/2 d. ljubičasta, 1 d. zelena i crna, 1 1/2 d. ružičasta i crna, 2 d. crvena i crna, 3 d. siva, 4 d. plava, 6 d. otvoreno-plava, 8 d. zelena, 1 Š. sepija, 2/6 smeđa, 5 Š. otvoreno-smeđa i 10 Š. ljubičasta.

TURSKA

U decembru 1951: a) sa četiri marke biće obeleženi radovi Centra za nastavu instituta ekonomskih studija sredozemnog bazena: 15 k. zelena (alegorija poljoprivrede), 20 k. plava (alegorija radova Međunarodne banke za rekonstrukciju), 30 k. plava (sedište O. U. N. u Nju-jorku) i 60 k. crvena (univerzitet u Ankari); — b) izdat je jedan blok veličine 102 × 132 mm. na kome su ujedinjene sve četiri marke pod a), sa istim bojama, ali nezupčan.

URUGVAJ

U decembru 1951, dopunske vrednosti serije »Artigas«, sa izbrazdanom osnovom: 10 c. otvoreno-smeđa i 20 c. crvena.

FILIPINI

10. XII. 1951, serija prigodnih maraka sa slikom statue slobode i deklaracije prava čoveka: 5 c. zelena, 6 c. nerandžasta i 18 c. plava.

HOLANDIJA

U decembru 1951, dopunska vrednost maraka u tečaju sa slikom kraljice Julijane: 75 c. crvena.

ČEHOSLOVAČKA

12. I. 1952, o stogodišnjici rođenja Ladislava Zapotockog, pionira češkog socijalizma, izdate su dve marke sa istom slikom Zapotockog: 1.50 Kč. sivo-smeđa i 4 Kč. plava.

ФОРМИРАЊЕ НОВИХ ПОВЕРЕНИШТАВА

Од почетка ове године формирана су 4 нова повереништва СФС. У Ранковићеву, које има 5 редовних чланова и 2 омладинца, воде повереништво: Петар Јовановић, адвокат, Јован Михајловић, књижар и Аритонович Војислав, приватник. Пошта се шаље на Јована Михајловића, књижара у Ранковићеву.

У Лазаревцу који има 7 редовних чланова и 6 омладинаца, воде повереништво: Густав Вајнхепл, кројач и Танасковић Никола, геометар. Адреса за кореспонденцију: Никола Танасковић, Лазаревац, Дула Караклајића бр. 17.

У Бачкој Паланци повереништво има 8 редовних чланова и 6 омладинаца. За кореспонденцију је адреса: Милински Ласло, Бачка Паланка, улица Иве Лоле Рибара 24.

У Сараорцима је Вишеслав Петровић, наставник, бивши члан подружнице у Ваљевоу успео да окупи довољан број филателиста за формирање повереништва. Кореспонденцију води за повереништво: Вишеслав Петровић, наставник у Сараорцима.

У формирању се налази повереништво у Соко Бањи. Агилни члан СФС Бора Милетић, један од најстаријих чланова СФС у друштву са такође старим члановима СФС Др. Светоликом Божиновићем и Славком Ђуковићем желе да осамостале повереништво у своме месту. У том циљу прикупили су још 4 друга члана, тако да ће повереништво у Соко Бањи ускоро почети функционисати.

НОВЕ ЧЛАНСКЕ КАРТЕ

Нове чланске карте за све чланове СФС, које ће имати бројеве по оном реду, када је дотични члан примљен у чланство СФС у Београду, биће готове почетком марта ове године.

Позивају се све подружнице и повереништва СФС, да до краја фебруара купе од својих чланова све карте. Одмах после 1. марта нека те старе чланске карте доставе са одговарајућим списком Савезу у Београду. Не треба слати појединачно у партијама стара чланске карте, већ све прикупљене наједаред.

Нове чланске карте ће се доставити само за оне чланове, за које Савез добије унапред старе чланске карте.

МАРКЕ СА СТТ-ВУЈА

Марке ВУЈА још до данас нису приспеле из Копра. Непотребно је, да се код

Савеза врше ургенције у погледу достављања ових марака, јер ће их Савез доставити свима, чим их прими из Копра. На ургенције у том смислу не може Савез одговарати, јер је савезна администрација преоптерећена другим пословима.

НЕИСПУЊАВАЊЕ ОБАВЕЗА ПОДРУЖНИЦА И ПОВЕРЕНИШТАВА ПРЕМА САВЕЗУ

И поред многобројних ургенција нису све подружнице и повереништва испуниле своје обавезе према Савезу. Потраживање које Савез има на заосталим чланским улозима, уписници и неплаћеном часопису достиже износ од више стотина хиљада динара. Поред тога се поједине подружнице стално обраћају на Савез и моле, да им се испоруче разна следовања марака на кредит обећавајући, да ће те марке исплатити, чим их растуре међу члановима. Савез није у могућности да то учини чак ни оним подружницама, које су иначе своје друге обавезе према Савезу извршиле.

Изводи текућих рачуна биће разаслати почетку марта ове године свима подружницама и повереништвима. Напомињемо, да сва следовања марака неће бити достављана никоме, ко није изравнао чланарину и претплату за часопис за 1951 годину.

Такође скрећемо пажњу, да у најкраћем времену мора бити уплаћена Савезу и тромесечна чланарина за 1952 годину.

ФИЛАТЕЛИСТИЧКО ПРЕДАВАЊЕ У ПОДРУЖНИЦИ СФС „ЛОВРЕНЦ КОШИР“

Између осталих београдских подружница, а у духу директива Савеза учешће у прослави десетогодишњице Народних Устанака и „Дана Армије“ узела је и подружница „Ловренц Кошир“ одржаним предавањем поводом Дана Републике. — Предавање је било стручно, филателистичко, а било намењено омладинцима. Тема предавања је била: Поступак са поштанским маркама од старог коверта до филателистичког албума: 1. Прање марака. Предавање је одржао омладинац Миодраг Б. Мрђа, ученик, руководиоца омладинске секције подружнице „Ловренц Кошир“.

На доста згодан, јасан и приступачан начин предавање је обухватило рад око прикупљања старих коверата, исецање марака са њих, сортирање по бојама, прање и поступак при прању истих. Предавање је наишло на леп пријем код слушаца, који су изразили жељу, да се слична предава-

ња чешће одржавају. Иако је ово предавање било намењено омладинцима, пажљиво је саслушано од старији присутних чланова, а било је корисно, сем за омладинце и за многе редовне чланове, нарочито почетнике и млађе осредње филателисте. Предавању је присуствовало око 50 чланова, омладинаца и редовних.

После предавања одржана је друштвена томбола, чији је чист приход намењем подизању дома Савеза филателиста Србије у Београду. Чист приход у износу од 500 динара достављен је Савезу и тим је подружница „Ловренц Кошир“ положила свој камен темељац будућем филателистичком дому.

Приредба — предавање и томбола — и ако је била скромна само за чланове друштва, успела је у сваком погледу оставивши на присутне најлепши утисак.

Б. М.

САСТАНЦИ БЕОГРАДСКИХ ПОДРУЖНИЦА

Београдске подружнице Савеза филателиста Србије одржавају своје недељне састанке:

„Евжен Дероко“ петком у 18 часова у Основној школи на углу улице 7 јула и Грачаничке.

„Авала“ уторником у 17 часова у Балканској улици бр. 43.

„Сава“ средом у 18 часова у Балканској улици бр. 43.

„Врачар“ уторником у 18 часова у улици Саве Ковачевића бр. 34.

„Ловренц Кошир“ суботом од 17 до 20 часова на углу Захумске и Војводе Брана улице.

Општи састанци свих подружница одржавају се недељом пре подне од 9 до 13 часова у Приземљу Комуналне банке на Зеленом Венцу.

НАБАВКА МАРАКА ЗА ЗБИРКУ САВЕЗА

Савез филателиста Србије сакупља збирку поништених марака Европе. Позивају се чланови СФС, који имају међу својим дукликатима лепо жигосане исправне марке, по могућности у комплетним серијама, да их понуде Савезу на откуп. Савез prima и поклоне за збирку. Адреса: Драгомир Лучић, Београд (19), Натошевићева 18.

ВЕСТИ ИЗ САВЕЗА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ГОДИШЊА СКУПШТИНА ПОДРУЖНИЦЕ СФБИХ У САРАЈЕВУ

27 јануара у пригодно уређеној сали Радничког дома у Сарајеву одржана је трећа скупштина подружнице СФБИХ у Сарајеву. Скупштини су поред чланова подружнице присуствовали чланови управе СФБИХ на челу са Др. Алиосманом Мехмедагићем.

Прије преласка на свој рад Скупштина је одала пошту својим у протеклој години умрлим члановима Хаџиомеровић

Ахмеду и Радулашком Др. Милану, претседнику Надзорног одбора ове подружнице.

Кроз извјештај и дискусију Скупштина је третирала питања из свога дјеловања и истакла постигнуте успјехе у протеклој години. Нарочито детаљно је разрађено питање односа организованих филателиста према њиховим обавезама, као и филателији уопште. Скупштина је у вези са овим констатовала да извјестан број организованих филателиста не долази на састанке, не подиже на вријеме додјељене им марке, не плаћа редовно чланарину, тачније речено само се формално баве филателијом, најчешће из финансиских побуда. Са друге стране, констатовано је да један мањи број филателиста од свих својих обавеза извршава само једну редовно — подиже припадајуће им марке, док их остали рад кроз подружницу на развоју и ширењу интереса за филателију не интересује и не теже да се у тај рад укључе. Скупштина је овакве појаве оштро осудила, указала на конкретне примјере и тражила од чланова подружнице и ново бираног Управног одбора да у будуће овом питању обраћа првостепену пажњу, јер овакве не одговарају нашим назорима и правцу на путу изградње социјалистичке филателије и таквог филателисте у њој.

Ради побољшања рада и ангажовања свога чланства скупштина се једногласно сложила, да се размјена у оквиру подружнице, поред осталих форми, одвија и путем изборних свешчића. У вези са овим сваки поједини члан и омладинац, који има материјала, има обавезно да даје свој изборни свешчић члану управе, који ће изричито одговорати по овом питању и водити потребну евиденцију. Скупштина се сложила да је досадашњи рад Управног одбора изабраног на прошлогодишњој скупштини био успјешан. На основу овога, скупштина је усвојила приједлог да се за несебичан рад и примјерно залагање награди маркама досадашњи благајник подружнице друг Рико Елзнер. Поред овога, ради заслуга на развоју и ширења филателије у граду Сарајеву, скупштина се једногласно сложила и изабрала за своје почасне чланове другове: Др. Милоша Љесковца, Др. Алиосмана Мехмедагића и Рику Елзнера, а и покојног Др. Милана Радулашког.

На крају је изабрана управа, у коју су ушли:

У Управни одбор: претседник Бахлиловић Фахим, Подпредседник Боначић Мато, Секретар Пенц Мира, Благајник Фрљ Мухамед, Одборници: Шибеник Албин, мајор ЈНА, Користовић Смајо, Бач Вилко, Пашић Џевад, Черкез Исмаил, Зидаршек Иван, Иблизовић Мирза.

У Надзорни одбор: Елзнер Рико, Дугач Павле и Поцак Јосип.

У Суд части: Љесковац Др. Милош, Пиркић Алија и Сарих Салих.

Харашлић Ибро

	Ред.	Омл.	Свега
АДА (повереништво)	26	7	33
АПАТИН	56	24	80
БАЧКА ПАЛАНКА (повер.)	8	6	14
БАЧКА ТОПОЛА	36	20	56
БЕЛА ЦРКВА	30	14	44
БЕОГРАД:			
„Е. ДЕРОКО“	237	49	286
„АВАЛА“	242	50	292
„САВА“	206	52	258
„ВРАЧАР“	245	72	317
„Л. КОШИР“	104	48	152
БЕЧЕЈ	18	12	30
БОГОЈЕВО	22	2	24
БОР	43	10	53
ВАЉЕВО	78	29	107
ВРАЊЕ (повер.)	4	—	4
ВРБАС	26	11	37
ВРШАЦ	111	44	155
ЖЕЛЕЗНИК (повер.)	6	—	6
ЗАЈЕЧАР	51	35	86
ЗЕМУН	72	49	121
ЗРЕЊАНИН	106	18	124
КИКИНДА	89	37	126
КРАГУЈЕВАЦ	49	23	72
КРУШЕВАЦ (повер.)	10	14	24
КУЛА	26	7	33
ЛАЗАРЕВАЦ (повер.)	7	6	13
ЛЕСКОВАЦ	53	12	65
МЛАДЕНОВАЦ (повер.)	11	2	13
НИШ	63	12	75
НОВИ КНЕЖЕВАЦ	28	2	30
НОВИ САД	313	100	413
ОЦАЦИ	25	4	29
ПАНЧЕВО	55	10	65
ПИВНИЦЕ	23	4	27
ПИРОТ	26	6	32
ПОЖАРЕВАЦ	65	29	94
РАНКОВИЋЕВО (повер.)	5	2	7
РУМА (повереништво)	10	7	17
САРАОРЦИ (повереништво)	5	—	5
СВЕТОЗАРЕВО	37	15	52
СЕНТА	28	20	48
СЕЊСКИ РУДНИК (повер.)	5	—	5
СМЕДЕРЕВО	38	16	54
СОМБОР	67	20	87
СРЕМСКА МИТРОВИЦА	48	19	67
СТАНИШИЋ (повер.)	16	1	17
СУБОТИЦА	230	58	288
СУРДУЛИЦА	18	4	22
ТИТЕЛ (повереништво)	10	1	11
ТИТОВО УЖИЦЕ	29	3	32
ТОПОЛА-ОПЛЕНАЦ (повер.)	8	—	8
ТОПЧИДЕР	72	4	76
ТРСТЕНИК (повер.)	23	1	24
ЋУПРИЈА (повер.)	16	6	22
ЦРВЕНКА	13	—	13
ЧАЧАК (повереништво)	9	10	19
ШАБАЦ (повереништво)	7	1	8
ШИД (повереништво)	11	1	12
Свега:	3275	1009	4284

Уредништво има на продају претстале бројеве из 1919, 1950 и 1951 године.

За 1949 годину комплет (= 4 броја) стаје 60 динара, а поједини бројеви стају: 1 и 2 по 15 дин., а 3 и 4 по 18 дин.

За 1950 годину комплет стаје 180 динара, а поједини бројеви по 15 динара.

За 1951 годину комплет стаје 320 динара, а поједини бројеви: 1 до 4 по 20 дин., а остали по 30 дин.

Препоручује се нарочито подружницама и повереништвима да за своје књижнице што пре набаве недостаала им годишта или бројеве.

Уредништво има за продају и предатне бројеве „Филателисте“:

а) комплетна годишта за 1938 и 1940 по 2 комплета.

б) распарене бројеве:

Расположиви примерци из године

Број	1938	1939	1940	1941
1	4	—	1	11
2	—	—	1	25
3	16	6	6	85
4	11	11	3	38
5	1	4	—	—
6	1	8	2	—
7/8	12	8	1	—
9	2	19	4	—
10	—	11	12	—
11	—	17	—	—
12	3	21	3	—

в) Корице за повезивање појединих годишта:

за 1935 г. 4 комада; за 1936 г. 2 ком. и за 1940 г. 8 ком.

ЦЕНЕ: а) комплета 120 дин. — б) распарених бројева 5 дин. за сваки број — в) за корице 40 дин. за комад.

Поштарину плаћа поручилац.

Све поруџбине слати на Уредништво (Београд Војводе Драгомира број 25). — Новац се мора слати унапред на текући рачун „Уредништва и администрације Филателисте“ код Народне банке Београд број 104—903317. — Пошиљке се врше по реду пријема поруџбине.

ОБНОВИ ПРЕТПЛАТУ
НА
„ФИЛАТЕЛИСТУ“
ЗА 1952 ГОД.